

Fiskeripolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 om bl.a. globalt hållbart fiske, genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken, regelverket för yrkesfisket, redskapsanvändning, ålförvaltning, vattenbruk, maximal hållbar avkastning, märkning av fisk, fiskefria områden, fiskevårdsområden och länsstyrelsernas fiske-tillsyn, främst med hänvisning till pågående arbete. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

I betänkandet finns 23 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Cirka 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Globalt hållbart fiske.....	8
Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken.....	12
Regelverket för yrkesfisket m.m.	15
Redskapsanvändning m.m.	25
Ålförvaltning.....	29
Vattenbruk.....	34
Övriga fiskefrågor.....	37
Motioner som bereds förenklat.....	46
Reservationer.....	47
1. Globalt hållbart fiske, punkt 1 (C).....	47
2. Globalt hållbart fiske, punkt 1 (V).....	47
3. Globalt hållbart fiske, punkt 1 (KD).....	48
4. Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken, punkt 2 (SD)....	49
5. Regelverket för yrkesfisket, punkt 3 (M, SD).....	49
6. Regelverket för yrkesfisket, punkt 3 (C).....	50
7. Regelverket för yrkesfisket, punkt 3 (L).....	51
8. Regelverket för yrkesfisket, punkt 3 (KD).....	52
9. Överlåtande av fiskelicens, punkt 4 (C).....	53
10. Ökade kustkvoter, punkt 5 (SD).....	53
11. Redskapsanvändning, punkt 7 (SD).....	53
12. Redskapsanvändning, punkt 7 (V).....	54
13. Redskapsanvändning, punkt 7 (KD).....	55
14. Fiske i marina skyddade områden, punkt 8 (V).....	55
15. Totalförbud mot ålfiske, punkt 10 (V).....	56
16. Vattenbruk, punkt 11 (M).....	57
17. Vattenbruk, punkt 11 (SD).....	57
18. Vattenbruk, punkt 11 (C).....	58
19. Maximal hållbar avkastning, punkt 12 (SD).....	59
20. Märkning av fisk, punkt 13 (KD).....	60
21. Fiskefria områden, punkt 14 (KD).....	60
22. Fiskevårdsområden, punkt 15 (KD).....	61
23. Länsstyrelsernas fisketillsyn, punkt 16 (V).....	61
Särskilda yttranden.....	62
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (M).....	62
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (SD).....	62
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (C).....	62
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (L).....	62
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (KD).....	62
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	63
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17.....	63
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet under förslagspunkt 17.....	68

Bilaga 3

Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2016/17:RFR7)	69
--	----

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Globalt hållbart fiske**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 13,

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10 och

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 1 (C)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (KD)

2. **Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken**

Riksdagen avslår motion

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 4 (SD)

3. **Regelverket för yrkesfisket**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:384 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S),

2016/17:864 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,

2016/17:1726 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 5,

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11,

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 6 och 7,

2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 och

2016/17:3197 av Per-Ingvar Johnsson och Fredrik Christensson (båda C).

Reservation 5 (M, SD)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (L)

Reservation 8 (KD)

4. **Överlåtande av fiskelicens**

Riksdagen avslår motion

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 9.

Reservation 9 (C)

5. **Ökade kustkvoter**

Riksdagen avslår motion

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 10 (SD)

6. Laxfisket i Östersjön

Riksdagen avslår motion

2016/17:1151 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (båda S).

7. Redskapsanvändning

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 7 och 8,

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 5 och

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5.

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (V)

Reservation 13 (KD)

8. Fiske i marina skyddade områden

Riksdagen avslår motion

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 9.

Reservation 14 (V)

9. Ålförvaltning

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:595 av Magnus Manhammar (S),

2016/17:1673 av Annelie Karlsson och Per-Arne Håkansson (båda S) yrkandena 1–3,

2016/17:2897 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 och

2016/17:3021 av Per-Ingvar Johnsson och Eskil Erlandsson (båda C).

10. Totalförbud mot ålfiske

Riksdagen avslår motion

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 11.

Reservation 15 (V)

11. Vattenbruk

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12,

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 8 och

2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 16 (M)

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

12. Maximal hållbar avkastning

Riksdagen avslår motion

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 6.

Reservation 19 (SD)

13. Märkning av fisk

Riksdagen avslår motion

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2.

*Reservation 20 (KD)***14. Fiskefria områden**

Riksdagen avslår motion

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4.

*Reservation 21 (KD)***15. Fiskevårdsområden**

Riksdagen avslår motion

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8.

*Reservation 22 (KD)***16. Länsstyrelsernas fisketillsyn**

Riksdagen avslår motion

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 6.

*Reservation 23 (V)***17. Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 6 april 2017

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Isak From (S), Sara Karlsson (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Gunilla Nordgren (M), Monica Haider (S), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD), Marianne Pettersson (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Runar Filper (SD) och Eskil Erlandsson (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet 53 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17. Motionsyrkandena tar bl.a. upp frågor som rör globalt hållbart fiske, genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken, regelverket för yrkesfisket, redskapsanvändning, ålförvaltning, vattenbruk, begreppet maximal hållbar avkastning, märkning av fisk, fiskefria områden, fiskevårdsområden och länsstyrelsernas fisketillsyn.

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har på uppdrag av utskottet gjort en uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2016/17:RFR7). Sammanfattningen av uppföljningen finns i bilaga 3. Med anledning av uppföljningen arrangerar utskottet ett seminarium den 20 april 2017.

Den 16 mars 2017 informerade representanter från Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps) och Agrifood Economics Centre utskottet om rapporten Fiske i fjärran vatten – en studie om EU:s fiskeriavtal med utvecklingsländer (Sieps 2016:12).

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

I betänkandet finns 23 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Utskottets överväganden

Globalt hållbart fiske

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om globalt hållbart fiske, om att omvandla EU:s fiskeavtal med tredjeländer till utvecklingsavtal och om FAO:s (FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation) uppförandekod för ansvarsfullt fiske.

Jämför reservation 1 (C), 2 (V) och 3 (KD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 13 bör Sverige aktivt verka för ett hållbart globalt fiske. Globalt är överfiske ett stort problem, inte minst för fattiga människor i utvecklingsländer. Sverige bör därför aktivt driva på för ett globalt hållbart fiske, motverka utfiskning samt utöka skyddet av hotade marina arter.

Enligt partimotion 2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10 bör Sverige verka för att EU:s fiskeavtal med tredjeländer omvandlas till utvecklingsprojekt inom hållbart fiske. Europeiska fiskeflottor kan med stöd av s.k. fiskepartnerskapsavtal fiska i andra länders fiskezoner. Många av avtalsländernas fiskbestånd är redan överfiskade, och utrymmet för utländska fiskefartyg är således minimalt. Avtalsländerna är många gånger beroende av det småskaliga fisket, vilket riskeras att slås ut då EU:s fiskeflotta fiskar på redan hårt ansatta bestånd. EU bör hjälpa de länder där avtal finns i dag och stärka deras fiskförvaltning.

I kommittémotion 2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 föreslås att EU:s fiske i andra länders vatten ska följa FAO:s uppförandekod. Genom överenskommelser som förhandlats fram genom EU kan fiskare från EU-länder fiska i tredjeländers vatten. Det är viktigt att EU:s fiske i andra länders vatten följer FAO:s uppförandekod, vilket bl.a. innebär att fisket ska ske på överskott och att befintliga subventioner av fjärrfiske avskaffas.

Kompletterande uppgifter

Den gemensamma fiskeripolitiken innehåller sedan reformen 2014 en specifik del om EU:s externa relationer. Här tydliggörs bl.a. att samma villkor ska gälla för unionens fiskeverksamhet utanför unionens vatten som internt inom EU. Enligt Havs- och vattenmyndigheten (rapport 2017:4) är detta mycket betydelsefullt för att säkerställa ett hållbart nyttjande och bevarande av de marina biologiska resurserna globalt. Det ligger också väl i linje med EU:s samstämmighetspolitik som syftar till att minimera motsättningar och bygga

synergier mellan olika politikområden för att gynna utvecklingsländer och effekten av utvecklingspolitiken.

Den gemensamma fiskeripolitiken slår fast att EU ska sträva efter att säkerställa att fiskeavtal med länder utanför EU, s.k. hållbara fiskepartnerskapsavtal, är till nytta både för EU och för det berörda tredjelandet. Detta innebär att den lokala befolkningen och den lokala fiskerinäringen i kuststaten ska gynnas, förutom att avtalen ska bidra till att skapa en fortsatt hållbar verksamhet för EU:s flotta. Avtalen ska säkerställa att EU får en skälig andel av det tillgängliga s.k. överskottet av fisk i proportion till EU-flottans intressen. I korthet utgör överskottet den hållbara avkastning man kan ta ut av ett fiskbestånd minus kuststatens egen potentiella fångst. En fastslagen andel av betalningen för fiskerättigheterna ska gå till att utveckla och stärka utvecklingsländernas nationella fiskeriförvaltning. När man fastställer tillträdet till tillgängliga fiskeresurser när det gäller gränsöverskridande eller långvandrande fiskbestånd bör man beakta vetenskapliga bedömningar som gjorts på regional nivå. EU ska aktivt stödja och bidra till utvecklingen av vetenskaplig kunskap och rådgivning.

Enligt Havs- och vattenmyndighetens rapport om den gemensamma fiskeripolitiken 2016 (rapport 2016:3) har det varit tydligt att de nya kraven som ställs i grundförordningen har följts konsekvent i samband med de förhandlingsmandat och protokoll för hållbara fiskepartnerskapsavtal som diskuterades i rådet under 2015. De nya kraven innebär exempelvis att det i protokoll eller avtal ska finnas en särskild klausul om mänskliga rättigheter, att en exklusivetsklausul ska förekomma och att kommissionen ska se till att det sker oberoende förhands- och efterhandsutvärderingar av vart och ett av protokollen till ett fiskepartnerskapsavtal. Under 2016 förhandlades inte några nya hållbara fiskepartnerskapsavtal fram.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framhåller regeringen bl.a. att det är avgörande att Sverige är pådrivande för att de beslut som fattas inom EU ska leda till en hållbar förvaltning av fiskbestånden, både inom EU och globalt. Enligt regeringen (Isabella Lövin, minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat, Sven-Erik Bucht, landsbygdsminister, och Ann Linde, EU- och handelsminister) har Sverige sedan länge drivit på för att EU ska ha ett större fokus på hållbarhet i fiskeriförvaltningen, inkl. fiskepartnerskapsavtalen med utvecklingsländer (regeringen, december 2016). Regeringen följer noga frågan om den gemensamma fiskeripolitikens påverkan på utvecklingsländer, och i Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev finns sedan några år tillbaka ett återrapporteringskrav att i sin rapport om den gemensamma fiskeripolitiken redovisa eventuell påverkan av denna på utvecklingsländer.

Havs- och vattenmyndigheten konstaterar i rapporten om den gemensamma fiskeripolitiken (rapport 2017:4) att Sverige haft en ambitiös samstämmighetsagenda och att Sveriges politik för global utveckling föregick EU:s samstämmighetspolitik. För att genomförandet av EU:s fiskeripolitik ska ta nödvändiga hänsyn till utvecklingsagendan är det av stor vikt att Sverige

fortsätter att vara ett föregångsland och driver en aktiv samstämmighetspolitik. Såväl inom ramen för den regionala fiskeriförvaltningen som inom de hållbara fiskepartnerskapsavtalen har Sverige stora möjligheter att driva frågor som uppmärksammar och hanterar potentiella konflikter mellan fiskeripolitik och utvecklingspolitik.

Rådets förordning (EG) nr 1005/2008 om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (den s.k. IUU-förordningen) innebär bl.a. att om ett tredjeland inte har en fiskeriförvaltning i linje med de internationella regler och grundprinciper som finns för att motverka IUU-fiske är det möjligt att förbjuda import ifrån landet i fråga. Enligt Havs- och vattenmyndigheten (rapport 2017:4) har de flesta länder som fått en varning gjort en rejäl ansträngning för att rätta till sina brister. Detta skulle kunna tolkas som att EU:s IUU-reglering har fått önskad effekt, dvs. att länder har förbättrat sina insatser för att motverka IUU-fiske. Havs- och vattenmyndigheten konstaterar att IUU-förordningen därmed haft en tydlig och direkt påverkan på dessa länder, vilket skulle kunna inbegripa förutsättningar för en långsiktig och hållbar utveckling av landets fiskerisektor.

Vidare har Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps) och Agrifood Economic Centre analyserat effekterna av EU:s fiskeriatvital med utvecklingsländer (Fiske i fjärran vatten – en studie om EU:s fiskeriatvital med utvecklingsländer, Sieps 2016:12). Slutsatserna de kommer fram till är bl.a. att fiskeriförvaltningen i avtalsländerna är avgörande för om fisket bedrivs hållbart, vilket på lång sikt är en förutsättning för ekonomiskt gynnsamma fiskeriatvital. Vidare belyser de att många av de länder EU skriver avtal med karaktäriseras av svag förvaltning och bristande kontroll av fiskeresurserna. Därmed finns en uppenbar risk att europeiska fartyg bidrar till utfiskning i avtalsländerna och att man konkurrerar med lokala fiskare om samma bestånd.

En av fördelarna med fiskeriatvitalen som lyfts fram i rapporten är att EU har ett långsiktigt engagemang i fisket och kan bidra med att bygga kapacitet för att utveckla fiskeriförvaltningen i avtalsländerna. Detta görs genom öronmärkta medel (bl.a. ges resurser till forskning, kontroll och övervakning) och aktivt deltagande i fiskerierorganisationer. En fortsatt utveckling av denna politik kan bidra till ökad hållbarhet och ökat ekonomiskt utbyte av resurser. Sammanfattningsvis konstateras i rapporten att frågan om hur EU:s avtal påverkar en hållbar utveckling av fisket är komplex. En förbättrad fiskeriförvaltning innebär att utvecklingsländer skulle kunna få den nytta av sina fiskeresurser som faktiskt är möjlig. Väl förvaltade fiskeresurser som bidrar till livsmedelstrygghet och högre levnadsstandard kan då förändra vardagen för människor i många av världens fattigaste länder.

FN:s generalförsamling antog i september 2015 nya globala mål för en hållbar utveckling. Målen ska vara vägledande för det internationella utvecklingsarbetet fram till 2030 (Agenda 2030), och de syftar bl.a. till att säkerställa ett varaktigt skydd för naturresurserna. Mål 14 innebär att haven och de marina resurserna ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt. Ett delmål

till detta mål är att senast 2020 införa en effektiv fångstreglering och stoppa överfiske, olagligt, orapporterat och illegalt fiske liksom destruktiva fiskemetoder. Enligt regeringen är hållbarhetsmål 14 helt centralt i det internationella arbetet. En av de viktigaste åtgärderna för att nå hållbarhetsmålet är att förbjuda fiskesubventioner som bidrar till ett ohållbart fiske. Förhandlingarna inom Världshandelsorganisationen (WTO) spelar en avgörande roll.

Regeringen skrev i december 2016 ett brev till EU-kommissionen för att EU ska ansluta sig till FN-organisationernas (Unctad, FAO och Unep) gemensamma uttalande om förbud mot subventioner som bidrar till ett ohållbart fiske. Syftet är att få ytterligare fart på förhandlingarna för en multilateral överenskommelse i WTO. Regeringen anser att en överenskommelse om förbud mot fiskesubventioner som bidrar till ett ohållbart fiske bör finnas med på dagordningen inför WTO:s nästa ministerkonferens som sker i Buenos Aires i december 2017. Sverige har också bidragit till en studie som ska analysera hur resultatet i WTO-förhandlingarna om fiskesubventioner kan gynna de fattigaste länderna (regeringen, december 2016).

Vidare har Sverige och Fiji gemensamt tagit initiativ till en FN-konferens den 5–9 juni 2017 i New York för att stödja arbetet med att rädda världshaven och uppnå det globala hållbara utvecklingsmålet om hav och marina resurser. Konferensen ska resultera i en mellanstatlig politisk deklaration, en s.k. call for action, för att driva på arbetet mot hållbara hav. En viktig del i konferensen blir de partnerskapsdialoger som ska fånga upp de olika delmålen under mål 14, och ett av de områden som kommer att behandlas är ohållbart fiske.

FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisations (FAO) uppförandekod för ansvarsfullt fiske antogs 1995 av FAO:s medlemsländer, vilket inkluderar EU. Koden är ett frivilligt instrument men antogs enhälligt av medlemsländerna. Uppförandekoden utgör en global överenskommelse i ett flertal övergripande frågor när det gäller hållbar utveckling av fiske- och vattenbruksindustrin. Den syftar till att hjälpa länder att samarbeta för att utveckla hållbara hanteringssystem för fiske och fiskodlingar, försäljningsprocedurer och andra aktiviteter i närliggande kustområden.

FAO:s uppförandekod nämns inte i grundförordningen för EU:s gemensamma fiskeripolitik, men hänvisningar till att den utgör en vägledning för EU-politiken görs emellanåt. Vid 20-årsfirandet av koden anförde kommissionär Karmenu Vella (ansvarig för fiske) att FAO:s uppförandekod varit en inspiration för reformen av EU:s gemensamma fiskeripolitik (Responsible fisheries in the EU and beyond – 20th anniversary FAO code of conduct, Vigo, Spanien, 8 oktober 2015).

Utskottets ställningstagande

Frågan om globalt hållbart fiske har behandlats av utskottet tidigare, bl.a. i betänkande 2015/16:MJU17. Utskottet vidhåller sin uppfattning att det är

positivt att det numera är tydliggjort att samma villkor ska gälla för unionens fiskeverksamhet såväl inom som utanför unionens vatten.

Utskottet delar regeringens syn att det är avgörande att Sverige är pådrivande för att de beslut som fattas inom EU ska leda till en hållbar förvaltning av fiskbestånden, både inom EU och globalt. Det är viktigt att regeringen även i fortsättningen driver en aktiv samstämmighetspolitik och att nödvändig hänsyn tas till utvecklingsagendan både inom ramen för den regionala fiskeriförvaltningen och inom de hållbara fiskepartnerskapsavtalen.

Utskottet noterar slutsatserna i rapporten om fiske i fjärran vatten och att frågan om hur EU:s avtal påverkar en hållbar utveckling av fisket är komplex. Det finns både fördelar med EU:s hållbara fiskepartnerskapsavtal, såsom det långsiktiga engagemanget i fisket och bidraget till att utveckla fiskeriförvaltningen i avtalsländerna, och nackdelar, såsom konkurrens med lokala fiskare om samma bestånd.

Även Agenda 2030 och specifikt hållbarhetsmål 14 om hav och marina resurser är avgörande för ett globalt hållbart fiske. Utskottet välkomnar regeringens initiativ att tillsammans med Fiji arrangera en FN-konferens för att stödja arbetet med att rädda världshaven. Även WTO spelar en viktig roll i det internationella arbetet, och utskottet delar regeringens syn att det är angeläget med en multilateral överenskommelse i WTO om förbud mot ohållbara fiskesubventioner.

Med hänsyn till de insatser som görs när det gäller globalt hållbart fiske föreslår utskottet att motionerna 2016/17:1956 (C) yrkande 13, 2016/17:1989 (V) yrkande 10 och 2016/17:2552 (KD) yrkande 3 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utformningen och genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionen

Enligt kommittémotion 2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2 måste regelverket utformas på så sätt att svenska fiskare inte drabbas av konkurrensnackdelar gentemot konkurrenter i andra EU-länder runt Östersjön. Fiskerikontrollen måste vara lika effektiv i alla EU-länder. Dagens fiskeripolitik inom EU gör att svenska fiskare blir särbehandlade och att fisket inte bedrivs på lika villkor inom de olika länderna. Vidare måste regelverket för det s.k. pricksystemet där prickarna stannar kvar på båten vid försäljning vara likvärdigt.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framhålls att EU:s gemensamma fiskeripolitik skapar förutsättningar för att nå målen om ett hållbart fiske. Ett omfattande arbete med genomförandet kommer att krävas under kommande år, framför allt när det gäller det successiva införandet av landningsskyldigheten men även nya eller reviderade förvaltningsplaner samt fastställande av kvoter och totalt tillåtna fångstmängder enligt maximal hållbar avkastning. Landningsskyldigheten ställer nya krav såväl på förvaltningen som på fisket. Fortsatta insatser inom ramen för kontrollen kommer att behövas, särskilt vad gäller rapporteringsrutiner, övervakning och it-system, och system behöver utformas för att inom fastställda kvoter skapa en ökad flexibilitet inom fisket för att undvika tidiga fiskestopp och outnyttjade kvoter.

Havs- och vattenmyndigheten har det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen i Sverige, vilken huvudsakligen är EU-reglerad som en del av den gemensamma fiskeripolitiken. Fiskerikontrollen omfattar kvotuppföljning och fisketid (effort), dokumentkontroll, landningskontroll, transportkontroll och beslut om fiskestopp såväl som kontroll att regelverket följs. Den sjögående fiskerikontrollen bedrivs av Kustbevakningen.

Fiskerikontrollen genomförs även i samverkan med andra medlemsländer i form av gemensamma kontrollinsatser i vissa havsområden s.k. Joint Deployment Plans (JDP). Den operativa samordningen av dessa kontrollinsatser koordineras av ett medlemsland i det område där insatserna genomförs. Under 2016 har Sverige varit ansvarig för gemensamma kontrollinsatser under totalt sju veckor i Västerhavet och sju veckor i Östersjön. Koordineringen har vid två tillfällen skötts från Europeiska fiskerikontrollbyrån (European Fisheries Control Agency, EFCA) i Vigo.

Fiskerikontrollen styrs genom årliga tillsynsplaner som omfattar samtliga insatser på fiskerikontrollens område. Verksamheten regleras till övervägande del av gemensamma direktverkande EU-förordningar beslutade av ministerrådet eller EU-kommissionen. Havs- och vattenmyndigheten kan även komplettera med nationella föreskrifter för att genomföra kontrollen.

Av Havs- och vattenmyndighetens årsredovisning för 2016 framgår att Europeiska fiskerikontrollbyrån stöder medlemsländernas arbete genom att ta fram förslag på tillsynsvägledning inom landningskontrollen för en likvärdig kontroll inom EU. Utifrån deras material, och med stöd av Europeiska fiskerikontrollbyrån, genomfördes under hösten en tvådagarsutbildning i Sverige för samtliga svenska kontrollanter.

Enligt Näringsdepartementet finns det EU-gemensamma aktiviteter inom fiskerikontrollen som syftar till att man ska ha liknande angreppssätt i medlemsländerna. Det är Europeiska fiskerikontrollbyrån som samordnar dessa aktiviteter och som även ger ut ett antal riktlinjer för myndigheter och inspektörer. Kommissionen gör också regelbundna besök hos medlemsländerna och tar i vissa fall fram s.k. handlingsplaner då de ser att kontrollsystemen kan förbättras. Systemet med handlingsplaner används relativt flitigt och är ett sätt att undvika överträdelseförfaranden genom att

kommissionen och medlemsländerna i dialog rättar till vissa brister i kontrollsystemet. För Sverige har en sådan handlingsplan upprättats.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) redovisas att Havs- och vattenmyndigheten under 2015 har fortsatt arbetet med att utveckla och anpassa fiskerikontrollen till de krav som EU ställer. Utvecklingsarbetet avser bl.a. fartygsövervakningssystem och kontrollförordningens krav på ett spårbarhetssystem för fiskeriprodukter.

Enligt Havs- och vattenmyndighetens årsredovisning för 2016 var fiskerikontrollen i Sverige under 2016 inne i en förändringsfas som ännu inte är helt slutförd. Förändringen innebär att kontrollen arbetar riskbaserat, vilket betyder att kontrollen fokuserar på de delar av fisket där risken för överträdelser bedöms vara störst. Ett riskbaserat arbetssätt gör det möjligt att hålla hög kvalitet på arbetet samt att lägga insatser och resurser där de ger mest nytta. Havs- och vattenmyndigheten har också arbetat med att samordna kontrollresurserna i tid och rum för en mer effektiv fiskerikontroll. Även landningskontrollen har under 2016 likt övriga delar av den svenska fiskerikontrollen genomgått en förändringsprocess med sikte mot ett mer riskbaserat arbetssätt.

När det gäller det s.k. pricksystemet ska medlemsländerna tillämpa ett sådant system för allvarliga överträdelser av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken enligt förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs. I artikel 92.2 står att tilldelade prickar ska överföras till en eventuell framtida innehavare av fiskelicensen för det berörda fiskefartyget om fartyget säljs, överförs eller på annat sätt byter ägare efter dagen för överträdelserna.

Utskottets ställningstagande

Den reformerade gemensamma fiskeripolitiken håller på att successivt genomföras i medlemsländerna. Utskottet noterar att det pågår ett arbete på Havs- och vattenmyndigheten med det svenska genomförandet. Fiskeri- och landningskontrollen håller på att genomgå en förändring mot ett mer riskbaserat arbetssätt.

Utskottet konstaterar vidare att Europeiska fiskerikontrollbyrån anordnar gemensamma kontrollaktiviteter för behöriga kontrollmyndigheter i medlemsländerna som syftar till enhetligare kontroll. Fiskerikontrollen genomförs även i samverkan med andra EU-medlemsländer i form av gemensamma kontrollinsatser, s.k. Joint Deployment Plans (JDP).

När det gäller det s.k. pricksystemet för allvarliga överträdelser av bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken konstaterar utskottet att detta är reglerat i en EU-förordning. EU-förordningar ska tillämpas direkt i alla medlemsländer. Det faktum att tilldelade prickar ska överföras till fartygsinnehavaren vid försäljning av båten är reglerat i förordningen. Det bör därför inte finnas några skillnader mellan medlemsländerna på denna punkt.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motion 2016/17:2448 (SD) yrkande 2 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Regelverket för yrkesfisket m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regelförenklingar för det småskaliga kustfisket och inom fiskerinäringen, om överlåtande av fiskelicens, om ökade kustkvoter och om laxfisket i Östersjön.

Jämför reservationerna 5 (M, SD), 6 (C), 7 (L), 8 (KD), 9 (C) och 10 (SD).

Motionerna

Enligt motion 2016/17:384 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S) bör regeringen stärka det småskaliga kustfiskets villkor. Även motion 2016/17:864 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2 tar upp regelförenkling och minskad administrativ börda på fiskeområdet samt vikten av att reglerna stöder ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart småskaligt kustnära yrkesfiske.

Även kommittémotion 2016/17:1726 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 5 tar upp regelverket för småskaligt kustnära yrkesfiske. Yrkesfisket är en hårt reglerad verksamhet, och det är nödvändigt att regeringen och myndigheter effektivt driver regelförenklingsarbetet inom sektorn. Det kustnära småskaliga yrkesfisket har stor betydelse för många orter längs Sveriges kuster.

Enligt kommittémotion 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11 ska regelförenklingsarbetet för det kustnära fisket fortsätta.

Ett stärkande av det småskaliga fisket föreslås även i kommittémotion 2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6. Det ska enligt motionärerna ske bl.a. genom att använda EU:s fiskefond så att det småskaliga fisket kan vidareutvecklas och genom en samverkan mellan landsbygdsprogrammet och fiskeprogrammet för att utveckla förädlingen av produkter. En levande skärgård innebär att det måste göras en tydlig prioritering mellan olika intressenter när det gäller tillträde till begränsade fiskeresurser. Småskaliga yrkesfiskare som försörjer sig själva och sina familjer bör prioriteras framför fritidsfisket. Enligt yrkande 7 måste regelförenklingsarbetet inom fiskerinäringen intensifieras. Liknande regelförenklingar som skett på jordbruksområdet behöver även ske för fiskerinäringen, både på nationell nivå och EU-nivå.

I motion 2016/17:3197 av Per-Ingvar Johnsson och Fredrik Christensson (båda C) föreslås en översyn av det regelverk som styr det yrkesmässiga kustfisket, bl.a. uppköpstillstånden.

I kommittémotion 2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 anförs att arbetet med att förenkla regler och administrativa bördor för fisket bör fortsätta. Det är också centralt att genomförandet av det nya regelverk som följer av reformeringen av den gemensamma fiskeripolitiken görs på ett klokt sätt; t.ex. bör myndigheternas förhållningssätt till reglerna för landningsskyldigheten ta hänsyn till det svenska fiskets konkurrenskraft och se hur reglerna hanteras i andra EU-länder. Det är även viktigt att arbetet för att utveckla mer selektiva fiskemetoder fortsätter.

Enligt kommittémotion 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 9 bör överlåtande av fiskelicens vid generationsskifte möjliggöras. Det småskaliga svenska skärgårdsfisket är i dag hotat, och en del av problematiken handlar om svårigheter att få fiskelicens vid ett generationsskifte. Motionärerna vill ändra på detta så att fler kan ta över skärgårdsfisket och annat småskaligt fiske som funnits i flera generationsled.

I kommittémotion 2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att möjligheterna att öka kustkvoterna som reserveras för fiskare som använder passiva redskap bör utredas.

Enligt motion 2016/17:1151 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (båda S) ska samma regler för yrkesfisket efter lax gälla för alla länder runt Östersjön.

Kompletterande uppgifter

Regelförenkling m.m.

Vid debatten med anledning av interpellation 2014/15:753 Levande kust och skärgård anförde landsbygdsminister Sven-Erik Bucht följande:

Ett levande kustsamhälle är viktigt, precis lika viktigt som när vi talar om landsbygdsutveckling. Kustsamhällena är en del av landsbygden, och dem ska vi värna om. Vi ska hitta en samlad politik för dem.

Den 25 juni 2015 beslutade regeringen om att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att lämna förslag på en sammanhållen nationell politik för långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. Kommittén presenterade den 4 januari 2017 sitt slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1). I detta anförs att det kustnära småskaliga yrkesfisket har stor betydelse för många orter längs Sveriges kuster. Utifrån bl.a. ett lönsamhetsperspektiv är det viktigt för fiskeföretagarna med åtgärder som leder till en enklare, tydligare och begripligare reglering. Landsbygdskommittén anser därför att insatser bör initieras för att minska de administrativa bördorna på fiskets område. Regeringen har remitterat betänkandet och avser att lämna en proposition för en sammanhållen landsbygdspolitik till riksdagen under våren 2018.

Även i regeringens maritima strategi (se prop. 2015/16:1 utg.omr. 23 s. 77), vars syfte är att stärka den maritima sektorns konkurrenskraft, nämns

förenklingar och förutsägbara förutsättningar för fiskerinäringen som viktiga faktorer för en fortsatt utveckling av sektorn. Bland annat anförs följande:

Starka, hållbara och fiskbara bestånd är en grundförutsättning för fiskerinäringen och det skapar förutsättningar för att öka lönsamheten i fisket. Det pågående arbetet med regionalisering och mer regionalt anpassade regler inom EU är därför en prioriterad fråga för regeringen. Regionaliseringen inom EU kommer att innebära ett ökat ansvar för medlemsstaterna i utvecklingen av förvaltningen. I och med det pågående arbetet med att genomföra reglerna i EU:s nya fiskeripolitik finns möjligheter till förenklingar för fisknäringen, vilka ska tas tillvara utan att äventyra miljökraven. Även utvecklingen av mer selektiva fiskeredskap är en viktig åtgärd som skapar förutsättningar för näringen liksom för ett mer hållbart fiske.

För fiskerinäringens fortsatta utveckling är långsiktigt förutsägbara förutsättningar, inklusive en balans mellan fiskeflotta och fiskemöjligheter, centralt. Det behövs för att möjliggöra investeringsbeslut och en generationsväxling i delar av fisket. Detta behöver beaktas i den kommande regelutvecklingen såväl inom EU som nationellt. Det är viktigt att ge näringarna inom fiske- och vattenbrukssektorn möjlighet till utveckling inom hållbara ramar, vilket beaktas i förslaget till havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020. En annan viktig förutsättning för det svenska yrkesfisket är möjligheterna till avsättning, varför beredningsindustrins förutsättningar är viktiga även för fiskerinäringen.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framgår att Havs- och vattenmyndigheten har infört ett antal regler för att främja det småskaliga kustfisket och möjligheterna till ökad lönsamhet. Dessa avser bl.a. att underlätta byte av tillståndsinnehavare, möjligheter till nyetablering, fiske utan fångstbegränsningar inom ramarna för kustkvoterna samt möjligheter att tillfälligt fördela fångstmängder mellan fiskefartyg under tvåmånadersperioder inom räkfisket.

Enligt Havs- och vattenmyndighetens årsredovisning för 2016 arbetar myndigheten kontinuerligt med regelförenkling och uppföljning av föreskriftsarbetet. Även i myndighetens rapport Regelförenkling, redovisning av förenklingsarbetet på fiskets område från den 1 april 2015 framgår att förenklingsinsatser skett när det gäller föreskrifter och annan lagstiftning men även på områdena bemötande och service, samverkan med näringen och tillsyn och kontroll. Mycket fokus har legat på att införa den nya gemensamma fiskeripolitiken och se till att regelförenklingsarbetet får genomslag i detta arbete.

I samband med att den nya gemensamma fiskeripolitiken och landningsskyldigheten genomförs successivt arbetar Havs- och vattenmyndigheten med att få på plats ett regelverk som både är praktiskt och genomförbart för näringen såväl som för myndigheterna. Neringen och myndigheterna har en löpande dialog för att hitta ett genomförande av beslutade regelverk som ska vara administrativt enkelt och ha en så liten ekonomisk börda som möjligt. Enligt Näringsdepartementet handlar regelförenklingarna snarare om att genomföra lagstiftningen på ett enkelt sätt än att förenkla reglerna i och med att ett nytt regelverk håller på att genomföras.

Av Havs- och vattenmyndighetens årsredovisning för 2016 framgår vidare att myndigheten i december 2016 beslutade om ett nytt system för fördelning av fiskemöjligheter inom det demersala (bottenlevande) fisket. Systemet har utformats med särskild hänsyn till det småskaliga fisket. Utgångspunkten har varit att skapa ett system där fiskaren får ett individuellt ansvar att anpassa sina fiskemöjligheter till förväntade fångster genom överlåtelser av fiskemöjligheter. I ett sådant system får fiskaren bättre möjligheter att efterleva landningsskyldigheten, och risken för kollektiva redskapsstopp tidigt under fiskeåret minskar. Det nya systemet infördes från den 1 januari 2017.

Vidare framgår av Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2017 att myndigheten inom ramen för sitt arbete med ett hållbart nyttjande och förvaltning av fiskeresurserna ska redovisa hur myndigheten beaktat fiskerinäringens, inklusive vattenbrukets, förutsättningar och vilka effekter myndighetens arbete och förvaltningsbeslut haft på fiskerinäringens utveckling. Redovisningen ska särskilt belysa utvecklingen av det småskaliga kustnära fisket.

När det gäller EU:s havs- och fiskeriprogram 2014–2020 framhålls i propositionen En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop. 2016/17:104) att havs- och fiskeriprogrammet är ett viktigt verktyg för att bidra till en nödvändig utveckling av fiskerinäringen. Programmet består av stöd för att både utveckla ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske och vattenbruk i Sverige och genomföra en del av den integrerade havspolitikerna och olika EU-miljödirektiv. Ett prioriterat mål är bättre konkurrenskraft och lönsamhet för företagen inom fisket, bl.a. det småskaliga kustfisket.

Olika stöd kan sökas inom havs- och fiskeriprogrammet bl.a. för investeringar och diversifiering inom fiske. Det framgår av handlingsplanen för havs- och fiskeriprogrammet att när det gäller stöd för diversifiering inom fisket är åtgärden en del av ett paket för att främja det småskaliga fisket. Denna åtgärd ska tillsammans med åtgärden för lokalt ledd utveckling av fiskeområden främja innovativa lösningar i fisket och möjliggöra diversifiering för att ge dessa yrkesfiskare fler ben att stå på.

Det lyfts fram i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) att beredningsindustrin kopplad till fiske och vattenbruk har en betydande roll när det gäller sysselsättning i vissa svenska landsbygder. Producentorganisationer inom fiske och vattenbruk har fått en större roll inom den nya gemensamma fiskeripolitiken. Både producentorganisationer och beredningsindustrin kan exempelvis genom stöd utveckla spårbarhet och saluföring av underutnyttjade arter och oönskade fångster. Stöd för investeringar i förbättrade produkter och processer som höjer produktionsvärdet är också exempel på hur stödet genom havs- och fiskeriprogrammet kan gagna både ett hållbart fiske och lönsammare företag.

När det gäller förenkling av uppköpstillstånd finns det särskilda regler för den som köper fiskeriprodukter i första handelsledet, s.k. fångstmottagare, enligt förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i

unionen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs (kontrollförordningen). Enligt artikel 59 ska köparen av fiskeriprodukter från ett fiskefartyg vid den första försäljningen vara registrerad hos de behöriga myndigheterna. I Sverige ska alla fångstmottagare, inklusive auktionsinrättningar, vara registrerade och rapportera sina inköp till Havs- och vattenmyndigheten. Detta krav finns för att myndigheten ska kunna följa och säkerställa uppföljningen av fiskekvoterna.

När det gäller landningsskyldigheten av fisk och selektiva fiskemetoder trädde den nu gällande grundförordningen för EU:s gemensamma fiskeripolitik i kraft den 1 januari 2014. En grundläggande förändring i förvaltningen är att en skyldighet att landa fångst av alla kvoterade arter införs gradvis. Landningsskyldigheten syftar bl.a. till att minimera utkast och påskynda utvecklingen av ett mer selektivt fiske.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framgår det att Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet bidrog till 14 olika projekt under 2015 för att minska mängden oönskad fångst och utveckla ett mer selektivt fiske. Dessa omfattar fisket både i Västerhavet och i Östersjön, inklusive projekt med torskburar, försök med rist för att sortera ut gråsej i sillfisket och modifierade trålar för torsk, räka och havskräfta. Totalt finansierade myndigheten projekt för 9,8 miljoner kronor med hjälp av åtgärdsanslaget. Vidare finns det åtgärder i havs- och fiskeriprogrammet som t.ex. ger möjlighet för fiskare att investera i selektiva fiskeredskap som syftar till att skapa bättre förutsättningar för efterlevnaden av landningsskyldigheten. Enligt regeringen gagnar en minskning av mängden oönskad fångst ett hållbart nyttjande av havsresurserna.

Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för akvatiska resurser, har på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten upprättat ett sekretariat vid havsfiskelaboratoriet i Lysekil, för att främja och stimulera utveckling av selektivt fiske och för att underlätta för yrkesfisket att uppnå kraven som ställs i den nya gemensamma fiskeripolitiken inom EU.

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har gjort en uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2016/17:RFR7). I rapporten betonar gruppen vikten av ett hållbart fiske och menar att det utifrån både miljömässiga, ekonomiska och sociala utgångspunkter är viktigt att det även i fortsättningen finns ett småskaligt kustnära och lokalt fiske parallellt med det mer storskaliga fisket. Även om det småskaliga fisket har låga förädlingsvärden kan det på olika sätt bidra till en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling längs våra kuster. Dessutom bör ett lokalt och kustnära fiske också kunna bidra till en miljömässigt mer hållbar utveckling, inte minst eftersom det är beroende av en god förvaltning av de lokala bestånden. Vidare understryker gruppen att det småskaliga kustnära fiskets framtid är mycket viktigt och särskilt bör uppmärksammas i statens fortsatta insatser inom fiskeområdet. Det är viktigt

att regelverket inte missgynnar det småskaliga kustnära fisket och att ett sådant lokalt fiske får tillgång till kvoter.

Överlåtande av fiskelicens

För att få bedriva yrkesfiske med fiskefartyg i havet krävs en fiskelicens. Detta framgår av artikel 6 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs. Personlig fiskelicens kan beviljas den som bedriver fiske i sötvattensområden eller i havet utan fartyg. Genom fiske med stöd av licens är företagaren bunden att rapportera sin fångst och även underställd flera skyldigheter. Havs- och vattenmyndigheten beslutar om fiskelicenser och personliga fiskelicenser. Myndigheten beslutar även om de särskilda tillstånd som krävs för att bedriva vissa typer av fisken.

Enligt 29 b § fiskelagen (1993:787) får en fiskelicens efter ansökan beviljas såväl fysiska som juridiska personer. En personlig fiskelicens får bara beviljas fysiska personer efter ansökan. Enligt 30 § får en fiskelicens beviljas om

1. fisket bedrivs i näringsverksamhet
2. fisket har anknytning till svensk fiskerinäring
3. det fartyg som används vid fisket är registrerat som fiskefartyg i det fartygsregister som avses i 1 kap. 2 § sjölagen (1994:1009)
4. kravet på att fiskekapacitet ska föras ut ur den svenska fiskeflottan är uppfyllt i enlighet med artikel 23 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013.

Närmare bestämmelser om ansökan om fiskelicens finns i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2014:19) om licens och tillstånd för yrkesmässigt fiske i havet.

När en ansökan om licens prövas första gången skickas den enligt 30 § fiskelagen (1993:787) till berörd länsstyrelse för ett yttrande om den regionala balansen mellan fiskekapacitet och tillgängliga fiskemöjligheter. Om en person lämnar sin fiskelicens kan länsstyrelsen nämna detta i sitt yttrande till Havs- och vattenmyndigheten. Dock ska länsstyrelserna fortfarande bedöma om bestånden är hållbara, och slutsatsen kan vara att det trots att en person lämnat fisket inte finns utrymme för fler fiskelicenser. Det är Havs- och vattenmyndigheten som har förvaltningsansvaret och som gör den slutliga bedömningen.

Enligt Näringsdepartementet fanns det tidigare ett krav i fiskelagen på huvudsaklig ekonomisk inkomst från fisket för att bli beviljad fiskelicens, vilket gjorde det lättare för någon inom en fiskares familj att få en fiskelicens, samtidigt som det försvårade för andra att komma in i fisket. Detta har dock ändrats för att bl.a. underlätta generationsväxling utan direkt koppling till fisket.

Vissa fisken kräver särskilda tillstånd utöver fiskelicensen. Enligt Havs- och vattenmyndighetens årsredovisning för 2015 har myndigheten infört nya

bestämmelser för att underlätta byte av tillståndshavare för fiskare med vissa särskilda tillstånd. För de särskilda tillstånden för fiske efter torsk i Östersjön, för fiske inom effortregleringen i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön samt för fiske efter havskräfta med bottenrål försedd med artsortande rist är numera byten av tillståndshavare möjligt under förutsättning att minst motsvarande kapacitet, mätt i kilowatt, förs ut ur fisket. För de särskilda tillstånden för fiske efter räka är byten av tillståndshavare möjligt vid generationsskifte eller vid ägarkontinuitet (när samma person eller företag haft ägarandelar i ett fiskefartyg kontinuerligt i tre år). I juni 2016 infördes en möjlighet för siklöjafiskare att byta tillståndsinnehavare antingen genom generationsväxling eller när en fysisk person har haft ägarandelar i ett fiskefartyg kontinuerligt i tre år (ägarkontinuitet).

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp konstaterar i den ovannämnda rapporten (2016/17:RFR7) bl.a. följande:

- Systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket har gjort det svårare för nya fiskare utan tidigare anknytning till fisket att komma in i det pelagiska fisket, samtidigt som det underlättar generationsväxlingar inom befintliga fiskeföretag och rekrytering av ungdomar till fartygsbesättningarna.
- Fisket är väsentligt för att behålla och skapa arbete på landsbygden längs kusterna. Det är viktigt att följa den fortsatta utvecklingen och arbeta för förbättrade möjligheter för ungdomar från olika delar av landet att komma in i fisket.
- De pelagiska kustkvoterna är viktiga. Ofta är kustfisket den enda möjligheten att starta eget företag som pelagisk fiskare.
- Det bör studeras närmare vilka problem och kostnader som är förenade med att börja som fiskare och hur dessa problem kan hanteras.
- Regeringen bör ge den ansvariga myndigheten ett tydligare uppdrag att styra kustkvoten så att nya unga fiskare premieras.

Ökade kustkvoter

När det gäller de pelagiska kustkvoternas andel av fisket låstes dessa genom ett beslut 2010 för att det skulle finnas en förutsägbarhet i systemet. Kvoterna fastställdes på en nivå baserad på historisk infiskning plus en marginal. Enligt Havs- och vattenmyndigheten finns en viss möjlighet att öka dessa kvoter, en s.k. säkerhetsmarginal, vilket har gjorts i några sammanhang. Detta för att undvika fiskestopp. Historisk sett har det enligt myndigheten varit få fiskestopp sedan kvoterna fastställdes 2010.

När det gäller kustkvoter för det demersala fisket ska Havs- och vattenmyndigheten årligen besluta hur stor andel av de fördelade kvoterna som ska tilldelas kustkvoterna. Kustkvoternas storlek för det demersala fisket 2017 är i samtliga fall större än de kvantiteter som de berörda yrkesfiskarna har landat de senaste åren. Det enda undantaget från detta är kustkvoten för torsk i västra Östersjön som begränsas av den nationella kvotens storlek. Det är

endast de som fiskar med passiva redskap som får tilldelning av kvoten i västra Östersjön på grund av att kvoten för 2017 är låg. Inget fiske med trål efter torsk kommer att få bedrivas i västra Östersjön. De som fiskar med trål kommer att ha möjlighet att bedriva fiske efter torsk i östra Östersjön.

Den 1 januari 2017 infördes ett nytt system för demersala fiskemöjligheter för att underlätta genomförandet av landningsskyldigheten. Genom individuella fiskemöjligheter som får överlåtas under året ska en yrkesfiskare lättare kunna matcha sina fiskemöjligheter med sina faktiska fångster. De som fiskar med individuella fiskemöjligheter använder generellt rörliga redskap. De som inte tilldelas individuella fiskemöjligheter har möjlighet att fiska på en kustkvot, som inte fördelas individuellt. Detta innebär att det småskaliga kustfisket i stort sett kan bedrivas som tidigare.

Enligt Näringsdepartementet har kustkvoten skapats för att värna det småskaliga fisket. Bland de som fiskar på den demersala kustkvoten används i dag nästan bara passiva redskap, undantag för räkfisket som har små möjligheter att bedriva fisket på annat sätt. Generellt råder trålförbud längs kustlandskapet på västkusten, i Öresund används bara passiva redskap, längs Skåne- och Blekingekusten bedrivs mestadels nätfiske på demersala arter, och längs resterande kust fiskas, utöver lax, inga demersala arter med kvot. Inom den pelagiska kustkvoten används också passiva redskap till stor del.

Av rapporten Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2016/17:RFR7) framgår att det finns ca 300 kustfiskare som nyttjar de pelagiska kustkvoterna. Flera aktörer menar att kustkvoterna är viktiga för det kustnära småskaliga fisket och att de har lett till nyetableringar. Samtidigt menar andra aktörer att detta innebär att det blir för många fiskebåtar för de begränsade kustkvoterna, vilket kan leda till att Havs- och vattenmyndigheten tvingas besluta om fiskestopp.

Vidare framgår av rapporten att flera synpunkter på kustkvoternas storlek har framförts. Flera aktörer betonar att kustkvoterna är för lågt satta. Det har framförts olika synpunkter på frågan om huruvida kustkvoterna bör vara låsta eller mer flexibla. En del betonar att om kustkvoten t.ex. skulle höjas skulle det bli på bekostnad av de fiskare som har köpt individuella fiskerättigheter. Andra betonar kustfiskarnas behov av flexibilitet och möjlighet till utveckling.

I rapporten lyfts bl.a. fram att kustkvoterna är viktiga för det småskaliga kustnära fisket. Hur stora de olika kustkvoterna ska vara och huruvida de bör vara låsta eller mer flexibla bör analyseras vidare. Målet och syftet med kustkvoten bör klargöras, liksom hur den kan bidra till att utveckla ett småskaligt kustnära och lokalt fiske. Vidare framhålls att det är angeläget att tydliggöra målet och syftet med kustkvoten och hur den kan bidra till att utveckla ett kustnära och lokalt fiske. Utifrån detta kan sedan kustkvotens omfattning fastställas och kriterier för hur den ska fördelas utformas så att man på bästa sätt kan uppnå målen. Enligt rapporten bör dessa frågor analyseras vidare. Vidare pekas även på att det bör övervägas att inrätta en rådgivande kommitté för kustkvoterna med bl.a. representanter från både centrala, regionala och lokala myndigheter samt fiskerinäringen. Det finns många

frågor som borde kunna behandlas av en sådan kommitté, bl.a. hur staten kan arbeta för att nya unga fiskare kan komma in i fiskaryrket.

Laxfisket i Östersjön

Av budgetpropositionen för 2017 framgår det att kvoter liksom tidigare år har fastställts för de för Sverige viktiga fiskena i Östersjön och Västerhavet. För lax behövs kvoten på samma nivå som föregående år i hela Östersjön, vilket är en lägre nivå än den som kommissionen föreslagit. Vidare anförts att det kan förväntas att förhandlingar om kommissionens förslag från 2011 om en flerårig förvaltningsplan för lax i Östersjön återupptas i och med att behandlingen av den fleråriga förvaltningsplanen för Östersjön är slutförd och därmed vissa principiella frågor lösta mellan rådet och Europaparlamentet. Enligt Näringsdepartementet har förhandlingarna inte återupptagits ännu.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anförde följande i sitt svar på fråga 2016/17:358 om laxfiske i södra Östersjön:

I Östersjön förekommer laxen som naturreproducerade, vilda bestånd, i cirka 40 älvar som mynnar i Östersjön. Varje älv har sitt eget bestånd av lax. I Sverige finns i dag vilda laxbestånd i 16 älvar och de producerar, inräknat gränsälven Torne älv, uppskattningsvis 95 procent av all vild lax i Östersjöområdet. Förvaltningen av laxbestånden utgår från den gemensamma fiskeripolitikens mål om maximalt hållbart uttag för varje bestånd. Sverige har således ett stort ansvar för den gemensamma laxproduktionen och även om vi tagit vårt ansvar och kommit en bra bit på vägen är det i dagsläget endast två till tre svenska laxälvar som uppnår eller är nära att uppnå förvaltningsmålet.

Laxfisket i södra Östersjön var från svensk sida tidigare riktat på områden där kompensationsodlad lax förekommer med blandbestånd av uppväxande vildlax där vissa bestånd var och fortfarande är svaga. Havs- och vattenmyndigheten som förvaltande svensk myndighet, och senare även Finland, har beslutat att fasa ut sitt utsjöfiske på lax för att i stället arbeta för en älvspecifik förvaltning. Detta innebär att fisket i högre utsträckning kan riktas på återvandrande lax från starka bestånd samt kompensationsodlad lax. En stor anledning till att fisket flyttades in till kusten var att det inte fanns några fiskemetoder som kunde separera vild och odlad lax.

Andra Östersjöländer, som inte har några laxälvar, har inte heller möjlighet att tillämpa älvspecifik förvaltning fast de har en laxkvot. Den biologiska rådgivningen tar i dag hänsyn till det fiske på blandbestånd som bedrivs av andra länder vilket påverkar den gemensamma kvoten.

Sverige kommer även fortsättningsvis att utgå från den älvspecifika laxförvaltningen för ett mer hållbart fiske av lax i Östersjön. Utvecklas selektiva och skonsamma redskap som kan rikta in sig på kompensationsodlad lax utan att påverka de vilda bestånden så kan det finnas anledning att se över frågan igen.

Utskottets ställningstagande

Regelförenkling m.m.

Utskottet delar regeringens syn att det kustnära småskaliga yrkesfisket är viktigt för landsbygden och välkomnar att en samlad politik ska tas fram för

kustsamhällena. Vikten av det kustnära småskaliga fisket och behovet av att minska de administrativa bördorna lyfts även fram i den parlamentariska landsbygdskommitténs betänkande. Regeringen har aviserat en proposition för en sammanhållen landsbygdspolitik till våren 2018. Utskottet ser fram emot att ta del av denna.

Som utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp betonat i uppföljningen av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket är det småskaliga och kustnära fisket av stor betydelse, och detta bör uppmärksammas i statens fortsatta insatser inom fiskeområdet.

Utskottet noterar att Havs- och vattenmyndigheten kontinuerligt arbetar med regelförenklingar och olika bestämmelser vars syfte är att främja det småskaliga fisket. Myndigheten har återigen fått i uppdrag i sitt regleringsbrev att redovisa utvecklingen av det småskaliga kustfisket.

Utskottet noterar vidare att möjligheten till förenkling inom fiskerinäringen lyfts fram i regeringens maritima strategi men även utvecklingen av mer selektiva fiskeredskap som en förutsättning för att öka lönsamheten i branschen liksom för ett mer hållbart fiske. Havs- och vattenmyndigheten har tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet bidragit till olika projekt för att utveckla ett mer selektivt fiske. Det finns även möjligheter att söka stöd från EU:s havs- och fiskeriprogram för investeringar i selektiva fiskeredskap. Utskottet delar regeringens syn att en minskning av mängden oönskad fångst gagnar ett hållbart nyttjande av havsresurserna.

Det är centralt i samband med att den nya gemensamma fiskeripolitiken genomförs att regelförenklingsarbetet får genomslag i detta arbete. Utskottet anser att det är viktigt med ett regelverk som både är praktiskt och genomförbart för näringen såväl som för myndigheterna, och att regelverket inte missgynnar det småskaliga kustnära fisket.

Utskottet föreslår att motionerna 2016/17:384 (S), 2016/17:864 (M) yrkande 2, 2016/17:1726 (L) yrkande 5, 2016/17:1956 (C) yrkande 11, 2016/17:2552 (KD) yrkandena 6 och 7, 2016/17:3185 (M) yrkande 3 och 2016/17:3197 (C) lämnas utan vidare åtgärd med hänvisning till det anförda och i avvaktan på resultatet av pågående arbete.

Överlåtande av fiskelicens

Som redovisats ovan måste alla som bedriver yrkesfiske ha en fiskelicens. När man ansöker första gången om en licens ska länsstyrelsen göra en bedömning av bestånden. Detta innebär att även om en fiskare har lämnat fisket kan bedömningen vara att bestånden inte är hållbara, och därmed beviljas inte en fiskelicens för det området. Vidare kan noteras att Havs- och vattenmyndigheten arbetar för att underlätta byte av tillståndshavare för fiskare med vissa särskilda tillstånd.

Som redovisats ovan innebär systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket att generationsväxlingar inom befintliga fiskeföretag och rekrytering av ungdomar till fartygsbesättningarna underlättas. Vidare är det

viktigt att följa den fortsatta utvecklingen när det gäller förbättrade möjligheter för ungdomar att komma in i fisket.

Mot bakgrund av det anförda är utskottet i nuläget inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motion 2016/17:1956 (C) yrkande 9. Motionen avstyrks i berörd del.

Ökade kustkvoter

Hur kustkvoterna fastställs skiljer sig åt mellan det demersala fisket och det pelagiska fisket. Kustkvoten för det demersala fisket beslutas årligen, medan kvoten för det pelagiska fisket är låst genom ett beslut 2010. Utskottet noterar att kustkvoten har skapats för att värna det småskaliga kustnära fisket som är viktigt för kustområdena.

Som redovisats ovan kan det finnas skäl att överväga att inrätta en rådgivande kommitté för kustkvoterna som kan ta sig an frågan om kvoternas storlek m.m. Utskottet är dock inte berett att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2016/17:2448 (SD) yrkande 7. Motionen avstyrks i berörd del.

Laxfisket i Östersjön

Utskottet konstaterar att Sverige har ett stort ansvar för den gemensamma laxproduktionen då uppskattningsvis 95 procent av all vild lax i Östersjöområdet kommer från bestånd i svenska älvar. Utskottet noterar att Havs- och vattenmyndigheten har beslutat att fasa ut insjöfiske på lax för att i stället arbeta för en älvspecifik förvaltning. Utskottet anser att det finns ett behov av att skydda den vilda laxen i Östersjön och tycker det är positivt att åtgärder vidtas för att uppnå detta. Ett mer hållbart laxfiske i Östersjön är angeläget.

Med det anförda föreslår utskottet att motion 2016/17:1151 (S) lämnas utan vidare åtgärd.

Redskapsanvändning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om olika regleringar för bottentrålning och om fiske i Natura 2000-områden.

Jämför reservationerna 11 (SD), 12 (V), 13 (KD) och 14 (V).

Motionerna

Enligt partimotion 2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 7 bör bottentrålning förbjudas i alla svenska havsområden. Enligt yrkande 8 bör Sverige inom EU och globalt verka för ett förbud mot bottentrålning. Bottentrålningen är ett stort hot mot känsliga och ofta relativt okända havsmiljöer och ekosystem. Extremt tunga redskap används som river upp

skadliga stoftmoln och ödelägger livet på bottenarna. Det enda välmående beståndet av torsk i svenska vatten återfinns i dag, enligt forskare på Havsmiljöinstitutet, i Öresund där trålförbud rått sedan 1930-talet.

Vidare anser motionärerna att regeringen bör ta initiativ till förhandlingar med andra EU-länder för att ta fram regleringar som förhindrar att de biologiska värdena försämras i Natura 2000-områden genom ohållbart fiske (yrkande 9). I enlighet med EU:s art- och habitatdirektiv ska Sverige säkerställa en gynnsam bevarandestatus för de arter och livsmiljöer som omfattas av direktivet.

I kommittémotion 2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 5 anförs att reglerna för bottentrålning bör skärpas. Bottentrålning kan skada de marina ekosystemen, och därför bör detta regleras hårdare än i dag i vissa områden, bl.a. för att gynna fiskbestånden.

Enligt kommittémotion 2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 är det viktigt att fiskemetoder tar hänsyn till havets ekosystem. Då bottentrålning orsakar stora skador på bottenarna bör denna fiskemetod endast tillåtas efter en miljökonsekvensprövning för aktuellt område.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Utskottet har behandlat frågor om bottentrålning tidigare, bl.a. i betänkande 2014/15:MJU6. I betänkandet framgår att trålfiske är tillåtet enligt EU:s fiskeripolitik. Sverige har begränsat trålfisket på svenskt vatten genom att flytta ut trålgränsen så långt man kan enligt den EU-lagstiftning och de internationella avtal som finns. Undantag finns för selektivt trålfiske med rist där man får minimala bifångster av fisk. Det finns även trålad fisk som är miljömärkt, t.ex. Östersjötorsken. Enligt Näringsdepartementet omfattas områden tre eller fyra sjömil utanför kusten av EU:s gemensamma fiskeripolitik, vilket innebär att Sverige behöver komma överens med andra länder om fiskeregleringar ska inrättas. Innanför dessa sjömil har Sverige dock befogenhet att bestämma själv.

Vidare framgår av betänkandet att trålning kan medföra olika typer av påverkan på skyddsvärda marina miljöer. För att minimera fiskets negativa påverkan på dessa marina miljöer och uppnå ett gynnsamt tillstånd kan man därför behöva reglera olika fisken som kan medföra skada i marina skyddade områden. Fiske med redskap som skadar bottenarna, t.ex. bottentrålning, anges i bevarandeplanerna för flera Natura 2000-områden som åtgärder som kan skada områdenas naturvärden. Enligt miljöbalken måste därför sådana åtgärder tillståndsprövas.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framgår att skyddade marina områden är ett mycket viktigt verktyg för att bevara den biologiska mångfalden i kust- och havsområden. Den 30 maj 2016 redovisade Havs- och vattenmyndigheten en nationell handlingsplan för marint områdesskydd. Det pågår arbete med att identifiera och införa nödvändiga fiskeregleringar i marina skyddade områden.

Med anledning av interpellation 2016/17:261 om bottentrålning i naturreservat anförde landsbygdsminister Sven-Erik Bucht att skydd av marina områden är en prioriterad fråga för regeringen, och att det är viktigt att de skyddade områdena är väl förvaltade och reglerade så att känsliga arter och livsmiljöer skyddas mot negativ påverkan. Det är länsstyrelserna som ansvarar för att analysera och påpeka när det finns behov av att reglera fisket i marina skyddade områden. Analysen görs utifrån syftet med områdesskyddet och de bevarandemål som finns för området. Havs- och vattenmyndigheten har, efter samråd med länsstyrelserna, bedömt att det i en första fas är aktuellt att reglera fiske i sex marina skyddade områden utanför den s.k. trålgränsen. Detta faller då inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Enligt Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev ska myndigheten årligen redovisa sitt arbete med bevarandeåtgärder i marina skyddade områden till regeringen. Myndigheten ska även inkomma med en begäran om åtgärd när myndigheten identifierat bevarandeåtgärder som faller inom ramen för fiskeripolitiken. Beslut om att reglera fisket i dessa områden tas i dag vanligtvis av EU-kommissionen efter ett förslag från samtliga berörda medlemsländer med fiskerättigheter i området.

I juni 2016 lämnade Sverige, tillsammans med Danmark och Tyskland, till kommissionen ett förslag till fiskeregleringar i det marina Natura 2000-området Bratten. Regleringarna antogs av EU-kommissionen i september, och från januari 2017 gäller bestämmelser som begränsar såväl trålfiske som annat fiske i området. Bratten är därmed det första skyddade området där Sverige har infört fiskeregleringar inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Det är även det första marina skyddade området inom hela EU där fiskeregleringar införts med hänvisning till EU:s havsmiljödirektiv, för områden och livsmiljöer som skyddas genom Osparkonventionen.

Av Havs- och vattenmyndighetens rapport Verksamheten inom EU:s gemensamma fiskeripolitik under 2016 (rapport 2017:4) framgår att det inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken finns möjlighet att införa fiskeregleringar bl.a. för att säkerställa att fiskets effekter på marina ekosystem minimeras samt för att vara förenlig med miljölagstiftningen. Förvaltningsåtgärder omfattar bl.a. beslut om zoner eller perioder inom vilka fiskeaktiviteter är förbjudna eller begränsade, tekniska regleringar som t.ex. kan innebära förbud mot eller användningsbegränsningar av vissa redskap samt andra särskilda åtgärder för att minska fiskeverksamhetens inverkan på de marina ekosystemen i marina skyddade områden. Grundförordningen för den gemensamma fiskeripolitiken innehåller såväl övergripande målsättningar om att den ska vara förenlig med miljölagstiftningen (artikel 2.5 j) som åtgärder som ska vidtas för att uppfylla kraven i marina skyddade områden enligt bl.a. art- och habitatdirektivet (artikel 11.1). Detta pekar tydligare än den tidigare grundförordningen på att fisket ska regleras i t.ex. Natura 2000-områden för att uppnå mål och krav i relevant direktiv. Vidare redovisas i rapporten att arbetet med fiskereglerande åtgärder i marina skyddade områden

har intensifierats under 2016 i flera medlemsländer i enlighet med regionaliseringsprocessen i den gemensamma fiskeripolitiken.

I mars 2016 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder (KOM(2016) 134). Kommissionen föreslår ett nytt förenklat system där styrelseformerna blir flexiblare och de regionala aktörerna, som har bäst kunskap om sina lokala förhållanden, får möjlighet att anpassa de tekniska bevarandeåtgärderna till sina egna havsområden. Förhandlingar pågår i rådet om förslaget.

I Havs- och vattenmyndighetens årsredovisning för 2016 redovisas att det finns planer på att införa bevarandeåtgärder riktade till fiske i de marina skyddade områdena i Hallands län, vilket kräver en process med stöd av artikel 11 i den gemensamma fiskeripolitiken. Under 2016 fattades inga beslut om nationell fiskereglering i de marina skyddade områdena. Myndigheten har dock tillsammans med berörda länsstyrelser inlett ett arbete för södra och mellersta ostkusten där det finns behov av en större översyn av hur de generella fiskebestämmelserna kan samordnas med övriga fredningsområden och behov av bevarandeåtgärder i marina skyddade områden.

Utskottets ställningstagande

Trålfiske är tillåtet enligt EU:s gemensamma fiskeripolitik. Sverige har dock begränsat trålfisket på svenskt vatten genom att flytta ut trålgränsen så långt det är möjligt enligt EU-lagstiftningen och internationella avtal.

I den gemensamma fiskeripolitiken finns krav att fisket ska vara förenligt med miljölagstiftningen och att åtgärder ska vidtas för att uppfylla kraven i marina skyddade områden enligt bl.a. art- och habitatdirektivet. Det framgår således tydligare än tidigare att fisket ska regleras i t.ex. Natura 2000-områden för att uppfylla mål och krav i relevant direktiv.

Utskottet delar regeringens syn att skyddade marina områden är ett mycket viktigt verktyg för att bevara den biologiska mångfalden i kust- och havsområden och välkomnar att regeringen prioriterar denna fråga. Utskottet noterar vidare att Havs- och vattenmyndigheten ska arbeta med bevarandeåtgärder i marina skyddade områden. Det är viktigt att det pågående arbetet med att identifiera och införa nödvändiga fiskeregleringar i dessa områden, på både nationell nivå och EU-nivå, fortsätter. Det är också glädjande att Sverige har infört fiskeregleringar inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken i det marina Natura 2000-området Bratten. Utskottet ser fram emot fler sådana beslut.

Det finns ett brett engagemang i utskottet i fråga om sådant fiske som bedöms vara skadligt, inte minst bottentrålning. Utskottet välkomnar att behovet av skydd av marina miljöer kontinuerligt ses över och analyseras och förutsätter att regeringen fortsätter att driva detta arbete, på både nationell nivå och EU-nivå.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2016/17:1989 (V) yrkandena 7–9, 2016/17:2448 (SD) yrkande 5 och 2016/17:2552 (KD) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

Ålförvaltning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för att bevara ålbeståndet, på både nationell nivå och EU-nivå, och om totalförbud mot ålfiske.

Jämför reservation 15 (V).

Motionerna

Enligt motion 2016/17:595 av Magnus Manhammar (S) krävs en kraftsamling för att rädda ålen. Sverige behöver sätta press på elbolagen att anpassa vattenkraftverken så att ålens vandring återigen görs möjlig.

I motion 2016/17:1673 av Annelie Karlsson och Per-Arne Håkansson (båda S) yrkande 1 anføres att ålens viktiga roll och värde i kulturarvet behöver säkerställas. Enligt yrkande 2 måste ålens vandring vid kraftverken främjas för att värna uppströms och nedströms passager förbi vattenkraftverken för lax, ål och andra vandringsfiskar. Regeringen ska även i fortsättningen driva i EU att ålen ska skyddas (yrkande 3).

Motion 2016/17:2897 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 handlar om att hitta vägar för att öka ålbeståndet, och om att man i stället för att ytterligare begränsa ålfisket borde se över möjligheten att lägga ett större ansvar på elbolagen när det gäller att underlätta för ål att passera turbinerna oskadda.

Även motion 2016/17:3021 av Per-Ingvar Johnsson och Eskil Erlandsson (båda C) uppmärksammar behovet av åtgärder för att rädda och öka ålen i svenska vatten och betydelsen av det yrkesmässiga ålfisket för ålens överlevnad. Det är angeläget att snabbt minska den stora mängd ål som dödas i kraftverken, öka utsättningen av ålyngel och minska den stora mängd ål som äts upp av säl och skarv.

Enligt partimotion 2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 11 bör Sverige införa ett totalförbud mot allt riktat fiske på ål. Internationella havsforskningsrådet (Ices) råder till att snarast införa totalt fiskestopp på ål. Sverige har ansvar för att bevara ålen, inte minst då de flesta könsmogna ålarna (blankålar) från Östersjöregionen vandrar ut längs vår kust, och bör vara ledande för att skydda arten i nödvändig utsträckning.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Utskottet har behandlat frågor om ålförvaltningen vid tidigare tillfällen, bl.a. i betänkande 2015/16:MJU17. Av betänkandet framgår att EU-kommissionen under hösten 2014 rapporterade om utfallet av de ålförvaltningsplaner som har införts i medlemsländerna med anledning av EU-förordningen 1100/2007 om åtgärder för återhämtning av beståndet av europeisk ål. Generellt konstaterar kommissionen att åtgärderna resulterat i ett reducerat fiske medan det fortfarande råder stora brister när det gäller att reducera annan dödlighet orsakad av människan som inte är relaterad till fiske. Kommissionen belyste även problematik kopplad till utsättningar av glasål som bevarandeåtgärd och framhöll att åtgärden behöver utredas ytterligare.

Havs- och vattenmyndigheten fick i sitt regleringsbrev för 2015 i uppdrag att, med anledning av kommissionens utvärdering av den nationella ålförvaltningsplanen, analysera behovet av planen och vid behov föreslå en revidering mot bakgrund av målen i EU:s ålförordning och den vetenskapliga rådgivningen. Uppdraget redovisades till Näringsdepartementet den 1 december 2015. I betänkandet anförts följande när det gäller den nationella förvaltningsplanen för ål:

I Havs- och vattenmyndighetens analys av behovet av att revidera den nationella förvaltningsplanen för ål föreslår myndigheten att nuvarande inskränkningar av fisket ska upprätthållas till dess att det finns säkra bevis för kontinuerlig ökning av såväl rekrytering som lekbestånd av ål. Myndigheten bedömer att rekryteringen fortfarande är mycket låg. När det gäller förbättrade utvandringmöjligheter för blankål konstaterar myndigheten att de kortsiktiga åtgärderna hittills har prioriterats. Vid utvärdering av genomförda åtgärder och påverkan från turbinrelaterad dödlighet i vattenkraftverk konstaterar myndigheten att det är långt till det uppsatta målet i förvaltningsplanen. Myndigheten framhåller att vattenkraften i hög grad påverkar dödlighet för utvandrande blankål och förhindrar naturlig uppvandring av ålyngel i inlandsvatten. Åtgärder för att förbättra upp- och nedströmsvandring förbi kraftverk styr därför också i hög grad förväntad effekt av de åtgärder som genomförs via fiskereglering och utsättning av ålyngel. Havs- och vattenmyndigheten anser därför att arbetet med delar i nuvarande förvaltningsplan som behandlar påverkan från vattenkraft bör utvecklas för att effektivisera det långsiktiga åtgärdsarbetet. När det gäller stödutsättning av ålyngel anser myndigheten att utsättningsplanen inom nuvarande förvaltningsplan bör ses över.

I den nationella rapporten framkom även att det troligen förekommer ett relativt omfattande illegalt fiske efter ål i vissa kustområden. Länsstyrelserna har därför enligt Näringsdepartementet i regleringsbrevet för 2017 fått i uppdrag att särskilt redovisa effekterna av tillsynen när det gäller ålfiske. Uppdraget redovisades till Havs- och vattenmyndigheten den 1 februari 2017, och myndigheten håller nu på att sammanställa informationen.

Enligt Näringsdepartementet sker det en omfattande stödutsättning av ålyngel. Vidare pågår det forskning om en hållbar vattenkraft. Till exempel håller Karlstads universitet i samverkan med Sveriges lantbruksuniversitet, myndigheter och industri på att undersöka hur man kan uppnå ekologiskt och samhällsekonomiskt hållbar vattenkraft. Genom åtgärdsinriktade studier av

ålyngel ska man utvärdera effektiva lösningar för uppströmspassage, habitatkrav för hög överlevnad samt vandringsmönster. Satsningen finansieras av forskningsrådet Formas med 3 miljoner kronor under tre år (2015–2018).

När det gäller ålförvaltningen på EU-nivå pågår det för tillfället inget arbete med ytterligare åtgärder för återhämtning av beståndet av europeisk ål. Kommissionen har inte kommit med några förslag på fortsatta åtgärder, och förhandlingarna om kommissionens förslag från 2012 om att göra ålförvaltningsplanen förenlig med de nya reglerna i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (s.k. Lissabonanpassning) har inte heller återupptagits under 2016. I kommissionens rapport från 2014 uppmanar kommissionen medlemsstaterna att fortsätta vidta försiktighetsåtgärder till dess att beståndet visar på en signifikant beståndsökning.

I arbetsplanen för 2017–2018 för Helsingforskommissionens (Helcom) två undergrupper om ekosystembaserat hållbart fiske (Helcom Fish) och Helcoms arbetsgrupp om vandrande fiskarter (Fish-M) ingår utbyte av information om de nationella ålförvaltningsplanerna i kustländerna. Syftet med att diskutera dessa är att göra en bedömning av beståndet och underlätta fortsatta åtgärder som sedan kan vidareutvecklas i andra lämpliga forum. Helsingforskommissionen arbetar dock inte med förvaltning av bestånden.

När det gäller ålfiske som kulturarv anförde landsbygdsminister Sven-Erik Bucht vid debatten om interpellation 2015/16:261 Ålfiskets framtid följande:

Ålarvet vid Ålakusten har nyligen tagits upp i Institutet för språk och folkminnets förteckning över exempel på immateriella kulturarv i Sverige. Ålakustens kulturarv bevaras och förs vidare i trakten genom organisationer som sprider kunskap om traditionerna och skapar intresse för olika aspekter av arvet. I arbetet är balansgången viktig mellan viljan att bevara ålfiske som en yrkesutövning och strävan att ytterligare skydda arten. En förutsättning för att den unika "ålakulturen" ska fortleva är naturligtvis att även ålen finns kvar.

Vidare framhölls vid debatten att ålen sedan 2009 listas i Cites (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) bilaga II. Cites är ett internationellt avtal som reglerar internationell handel med hotade arter av vilda djur och växter som riskerar att utrotas på grund av denna handel. Bakgrunden till listningen är att den internationella handeln påverkade ålpopulationen så mycket att man bedömde att handeln behövde regleras och övervakas för att inte riskera att utrota ålen. Sverige var det land som initierade Citeslistningen av europeisk ål. Sedan 2010 är dessutom import och export till eller från EU av levande ål samt produkter av ål, som fryst eller rökt ål, förbjuden. Landsbygdsministern poängterade vid interpellationsdebatten att det är viktigt att förvaltningen och därmed fisket av ålen, som är en hotad art, även i fortsättningen är mycket restriktivt och anpassas efter forskningens råd.

När det gäller åtgärder för att begränsa sälens och skarvens påverkan på ålbeståndet har liknande frågor behandlats av utskottet i betänkande 2016/17:MJU8:

Som utskottet även tidigare konstaterat (bet. 2014/15:MJU12) bedrivs en omfattande skydds jakt efter såväl skarv som säl. I fråga om skarv har kommissionen även utarbetat en vägledning om hur undantagsbestämmelsen i direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar, det s.k. fågeldirektivet, kan tillämpas. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att använda den flexibilitet som finns i direktivet. När det gäller sälbestånden konstaterar utskottet att Naturvårdsverket årligen ger tillstånd till skydds jakt efter ett stort antal sälar. Utskottet noterar även att särskilda medel finns anslagna för att kunna förebygga och ersätta skador orsakade av säl. Möjlighet finns även inom havs- och fiskeriprogrammet att söka stöd till investeringar i utrustning för att skydda redskap och fångster från fåglar som skyddas av fågeldirektivet.

Även frågan om vattenkraftens påverkan på ålbeståndet har behandlats tidigare av utskottet, bl.a. i betänkande 2015/16:MJU17. I betänkandet redovisades att Vattenverksamhetsutredningen (M 2012:01) hade sett över gällande regler om vattenverksamheter, och utredningens förslag hade remitterats. Det noterades att frågor om vattenrätt, såsom prövning av vattenverksamhet och anordningar för fiskens framkomst eller bestånd, ligger inom civilutskottets beredningsområde, och genom bifall till betänkande 2015/16:CU13 tillkännagav riksdagen att regeringen borde återkomma till riksdagen med förslag på ett regelverk om tillståndprocesser för vattenverksamheter som är flexibelt och anpassat till småskaliga verksamheter. Det ansågs vara en rimlig målsättning att alla tillståndspliktiga vattenverksamheter ska ha tillstånd i överensstämmelse med de krav som ställs i miljöbalken. För att detta mål ska kunna uppnås på ett bra och effektivt sätt är det en förutsättning att tillståndprocesserna är flexibla och kan anpassas så att inte utövare av småskalig vattenkraft får orimliga kostnader vid nya tillståndsprövningar, menade utskottet.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framhålls bl.a. att vattenkraften spelar en central roll för Sveriges elförsörjning, som enskild produktionskraft men också som regler- och balanskraft. Det konstateras att fysisk påverkan från vattenkraften på vattendragen medför stora konsekvenser för ekosystem och biologisk mångfald. Den fortsatta hanteringen av vattenkraften, tillsammans med andra former av fysisk påverkan på sjöar och vattendrag, är av stor vikt för Sveriges möjligheter att leva upp till EU:s ramdirektiv för vatten. Samtidigt måste också avvägningar göras mellan olika intressen såsom t.ex. värmande av kulturmiljöintressen.

I juni 2016 slöts en ramöverenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna om den svenska energipolitiken (se prop. 2016/17:1 utg.omr. 21 s. 53). I överenskommelsen anges bl.a. att Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men där prövningssystemet utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträvarde miljönyttan. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med propositionen Prövning av vattenverksamheter i juni 2017.

Havs- och vattenmyndigheten har tillsammans med flera myndigheter och andra intressenter fört en dialog om miljöhänsyn i vattenkraftsproduktionen.

Dialogen är en flerårig process som möjliggör för olika intressenter inom vattenkraften att lyfta in värdefull kunskap samt bidra med information och synpunkter när det gäller vattenkraftens möjliga miljöanpassning och utveckling i Sverige. Detta för att få en process som leder till en god prioritering av miljöåtgärder i vattenkraften med hänsyn till Sveriges behov av förnybar balans- och reglerkraft och till bevarandet av kulturmiljövärden i enlighet med energiöverenskommelsen från 2016. I Havs- och vattenmyndighetens rapport Dialogen om vattenkraft och miljö 2012–2016 och förslag till färdplan (rapport 2017:1) lyfts fram att ålfisket genom olika förvaltningsåtgärder har minskat kraftigt i havet. Däremot dör uppemot hälften av de ålar som växer upp i svenska sjöar och vattendrag i vattenkraftverken på sin vandring ut mot Sargassohavet. Enligt rapporten behöver detta åtgärdas för att leva upp till ålförordningen och ålförvaltningsplanen. Åtgärder för fri fiskvandring är därför mycket viktiga, särskilt i de viktigaste ålvattnen.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer bl.a. att en förbättrad samverkan mellan myndigheter, miljöorganisationer och verksamhetsutövare är nödvändig för att få till en effektivare åtgärdsprocess där såväl naturintressen som kulturmiljö- och energiintressen beaktas. De kommande två åren (2017–2018) har Havs- och vattenmyndigheten för avsikt att leda arbetet med att ta fram en vägledningsplan för miljöanpassning av vattenkraften där målgruppen är länsstyrelser och andra centrala myndigheter i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2017.

Krafttag ål är ett program som startade 2011 av vattenkraftföretagen och Havs- och vattenmyndigheten för att öka överlevnaden hos utvandrande ål. Energiforsk, som är ett forsknings- och kunskapsföretag som driver och samordnar energiforskning, är sammanhållande för programmet. Nuvarande programperiod pågår 2015–2017 med en budget på ca 24 miljoner kronor. Vattenkraftföretagen bekostar de frivilliga åtgärderna i programmet, t.ex. att sätta ut ålyngel i havet och att fånga och transportera blankål. Forsknings- och utvecklingsdelen finansieras av Havs- och vattenmyndigheten och vattenkraftföretagen och handlar om skonsam drift, fiskvägar och ålens vandring. Projekten ska öka kunskapen om hur tekniska lösningar i kraftverk kan förbättra ålens passage nedströms samt ta reda på vilka faktorer som påverkar utvandringen av blankål.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det är angeläget att kraftfulla åtgärder vidtas för att öka ålbeståndet. Den fysiska påverkan från vattenkraften på vattendragen medför stora konsekvenser för ekosystem och biologisk mångfald samtidigt som den spelar en central roll för Sveriges elförsörjning. I ramöverenskommelsen om den svenska energipolitiken anges bl.a. att Sverige ska ha moderna krav på svensk vattenkraft och att provningssystemet utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för

den enskilde i förhållande till den eftersträvade miljönyttan. Utskottet ser fram emot den aviserade propositionen Prövning av vattenverksamheter.

Utskottet noterar att Havs- och vattenmyndigheten har fört en dialog med myndigheter och andra intressenter om miljöhänsyn i vattenkraftproduktionen och att en vägledning för miljöanpassning av vattenkraftverken ska tas fram. Vidare är det positivt att det bedrivs forskning om hur tekniska lösningar i kraftverk ska kunna förbättra ålens passage upp- och nedströms.

Utskottet delar regeringen syn att det är viktigt att förvaltningen och fisket av ålen även i fortsättningen är mycket restriktivt och anpassas efter forskningens råd. Det är glädjande att även kommissionen uppmanar medlemsländerna att fortsätta vidta försiktighetsåtgärder till dess att bestånden har ökat signifikant. Utöver ålens miljömässiga bevarandevärde är dess fortlevnad även avgörande för att kulturarvet kring ålen ska bestå. Det är vidare viktigt att åtgärder vidtas för att stoppa det illegala fisket av ål, och det är därför positivt att länsstyrelserna ska redovisa effekterna av åltillsynen.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna 2016/17:1673 (S) yrkandena 1 och 3 och 2016/17:1989 (V) yrkande 11 lämnas utan vidare åtgärd. Vidare ser utskottet inte skäl att föregripa den pågående beredningen när det gäller vattenkraften utan föreslår att motionerna 2016/17:595 (S), 2016/17:1673 (S) yrkande 2, 2016/17:2897 (M) yrkande 2 och 2016/17:3021 (C) nu lämnas utan vidare åtgärd.

Vattenbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förutsättningar, utveckling och regelförenklingar för vattenbruket.

Jämför reservation 16 (M), 17 (SD) och 18 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12 bör hållbara fiskodlingar och småskaligt kustnära fiskeföretagande uppmuntras och utvecklas. Det finns goda förutsättningar och utvecklingsmöjligheter för ett växande vattenbruk runt om i landet, även när det gäller insjöfiske. För närvarande har det svenska vattenbruket en förhållandevis liten omfattning, men potentialen för tillväxt är stor.

Enligt kommittémotion 2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 8 bör förutsättningarna för fiskodling i Sverige förbättras. Motionärerna vill utreda hur kostnaderna för näringsidkare i branschen kan sänkas men även underlätta för etablering av nya fiskodlingar samt förbättra förutsättningarna för befintliga odlingar att expandera.

I kommittémotion 2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4 föreslås att en översyn av reglerna görs för att underlätta för ett ökat vattenbruk. Det finns en stor potential för vattenbruket i Sverige, och motionärerna vill se över de regelverk som reglerar vattenbruk för att skapa bättre förutsättningar för ett ökat vattenbruk.

Kompletterande uppgifter

I propositionen En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop. 2016/17:104) redovisas att vattenbruket har en tillväxtpotential och är den del av livsmedelsbranschen som globalt vuxit i särklass snabbast de senaste åren. Statistik från FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) visar att vattenbruk troligen är den snabbast växande matproduktionssektorn i världen, och den står nu för närmare 50 procent av all matfisk. Sverige har över 200 mil kust och nästan 100 000 sjöar. Denna unika resurs ger goda förutsättningar för fiske och vattenbruk runt om i landet.

Det framgår även av regeringens maritima strategi från 2015 (se prop. 2015/16:1 utg.omr. 23 s. 77), som syftar till att stärka den maritima sektorns konkurrenskraft, att vattenbruket har en tillväxtpotential. Även i betänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1) framgår att ett hållbart vattenbruk har en betydande utvecklingspotential och att det finns goda förutsättningar för ett växande vattenbruk runt om i landet. Regeringen har remitterat betänkandet och avser att lämna en proposition för en sammanhållen landsbygdspolitik till riksdagen under våren 2018. I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) lyfter regeringen fram att vattenbruksnäringen bidrar till sysselsättningen på landsbygden och är en viktig grön näring med möjligheter att utvecklas.

I den ovannämnda livsmedelsstrategin gör regeringen bedömningen att ett proaktivt arbete och tillgängliggörande av vattenområden för bl.a. fisk-, skaldjurs-, ostron- och musselodlingar är en viktig strategisk fråga för att stärka konkurrenskraften för svenskt vattenbruk. En långsiktig planering av Sveriges havs- och kustområden som engagerar alla berörda aktörer är därför angelägen i enlighet med regeringens proposition Hushållning med havsområden (prop. 2013/14:186) och havsplaneringsförordningen (2015:400). I en planeringsprocess kan också synergier mellan näringar som i annat fall hade kunnat förbli oupptäckta identifieras. Huvudsyftet med planeringen är att tydliggöra hur olika havs- och kustområden kan användas, vilket bl.a. underlättar för de aktörer som bedriver eller avser att bedriva verksamhet i dessa områden. Fisket, och områden av riksintresse för yrkesfisket, liksom havsbaserat vattenbruk kommer att beaktas i havsplaneringen.

Vidare bedömer regeringen att fortsatta satsningar på forskning samt produkt- och varumärkesutveckling är viktigt för att öka konkurrenskraften för livsmedel relaterade till vattenbruk som helhet. I Jordbruksverkets strategi

Handlingsplan för utveckling av svenskt vattenbruk, konkretisering av Strategi 2012–2020, finns det elva mål som syftar till att uppnå ett hållbart, konkurrenskraftigt och produktivt framtida vattenbruk. Ett av dessa är minskad administrativ börda. Liksom för många näringar är regelverket som berör vattenbruk omfattande, och en översyn av regelverken kan leda till att handläggningen effektiviseras. Handlingsplanen för det svenska vattenbruket kan bidra till ett ökat nyttjande av den potential som vattenbruket har. I havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 finns ett antal åtgärder som kan stödja utvecklingen av svenskt vattenbruk.

Av regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin framgår att de identifierade åtgärderna ska genomföras inom området fiske och vattenbruk i Jordbruksverkets handlingsplan för det svenska vattenbruket och i havs- och fiskeriprogrammet. Den 9 februari 2017 beslutade regeringen om ett första paket med nio åtgärder för att stärka den svenska livsmedelskedjan i linje med målen i den nationella livsmedelsstrategin. Regeringen uppdrar bl.a. åt Jordbruksverket att genomföra åtgärder i handlingsplanen för utveckling av svenskt vattenbruk, och för detta får myndigheten 14 miljoner kronor under 2017–2019. Den 23 mars beslutade regeringen om det andra åtgärdspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin. Paketet omfattar totalt 13 åtgärder på 115,7 miljoner kronor varav tre uppdrag har fokus på svenskt vattenbruk. Jordbruksverket får 6 miljoner kronor för sitt arbete med koordinering av insatser inom vattenbrukssektorn, Sveriges lantbruksuniversitet får 3 miljoner kronor för sitt arbete med fiskavel och Livsmedelsverket får 12 miljoner kronor för sitt arbete med musselkontrollen. Regeringen satsar totalt 35 miljoner kronor på åtgärder för vattenbruket inom ramen för livsmedelsstrategin.

Det nya havs- och fiskeriprogrammet löper från 2014 till 2020 och består av stöd för att utveckla ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske och vattenbruk i Sverige samt genomföra en del av den integrerade havspolitikerna och olika EU-miljödirektiv. Sex områden är prioriterade i havs- och fiskeriprogrammet, bl.a. främjande av ett miljömässigt hållbart, resurs-effektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat vattenbruk. När det gäller vattenbruk kan stöd sökas för bl.a. innovationsprojekt inom vattenbruk som syftar till att utveckla eller introducera nya eller avsevärt förbättrade vattenbruksprodukter och startstöd för hållbara vattenbruksföretag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att Sverige har en stor potential att utveckla vattenbruket. Vattenbruket är en viktig grön och hållbar näring som bidrar till sysselsättningen på landsbygden. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att flera åtgärder vidtagits under senare tid för att utveckla och stödja sådan verksamhet. Vattenbruket har lyfts fram som en näring med utvecklingspotential i både livsmedelsstrategin och den maritima strategin, och det framhålls även i den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande.

Utskottet delar regeringens bedömning att det krävs ett proaktivt arbete, tillgängliggörande av vattenområden, forskning och en produkt- och varumärkesutveckling för livsmedel relaterade till vattenbruk för att stärka konkurrenskraften för vattenbruket. Av handlingsplanen för livsmedelsstrategin framgår att Jordbruksverkets handlingsplan för vattenbruket, där bl.a. minskad administrativ börda ingår, ska genomföras. Inom ramen för livsmedelsstrategin satsar regeringen totalt 35 miljoner kronor på åtgärder för ett konkurrenskraftigt vattenbruk. Det finns även stöd att söka inom havs- och fiskeriprogrammet för att främja ett miljömässigt, hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat vattenbruk. Utskottet ser fram emot effekterna av dessa satsningar.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:1956 (C) yrkande 12, 2016/17:2448 (SD) yrkande 8 och 2016/17:3185 (M) yrkande 4 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Övriga fiskefrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att granska begreppet maximal hållbar avkastning, märkning av fisk, fiskefria områden, bildande av fiskevårdsområden och länsstyrelsernas fisketillsyn.

Jämför reservation 19 (SD), 20 (KD), 21 (KD), 22 (KD) och 23 (V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 6 bör begreppet maximal hållbar avkastning granskas. Inom fiskepolitiken förs en kontinuerlig diskussion om maximal hållbar avkastning, och det är en självklar utgångspunkt att fångsterna inte kan överstiga den nivå som tillåter maximal hållbar avkastning. En säkerhetsmarginal kan också försvaras, men hur stor denna marginal ska vara behöver diskuteras.

I kommittémotion 2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 framförs krav på att märkning av fisk kompletteras med ett krav på att ange fiskens hotbild i det område där den fångats. Enligt yrkande 4 ska de för fisken viktigaste lekområdena stängas för fiske under hela lekperioderna. Genom att freda de viktigaste lekområdena gynnas yrkesfisket på sikt genom att fiskbestånden återhämtar sig snabbare. Det är viktigt att sådana reservat inrättas i samråd med fiskerinäringen och andra intressenter.

Enligt yrkande 8 bör möjligheten att bilda fiskevårdsområden i sådana vatten där fritt handredskapsfiske råder utredas för att utveckla fisketurism och annat småskaligt fiskeföretagande. Kommersiell fiskeriverksamhet med stöd av allemansrätten har blivit ett vanligare fenomen i områden med fritt

handredskapsfiske. Detta skapar konflikter med enskilda vattenägare och minskar incitamenten till fiskevårdsåtgärder.

I partimotion 2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkas att regeringen bör förtydliga länsstyrelsernas ansvar för fisketillsynen i kustzonen genom att ange detta i länsstyrelsernas instruktion samt se över finansieringen av fisketillsynen så att finansieringen blir mer långsiktig (yrkande 6). Det har i Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård 2015 framkommit brister på tydligt ansvar och resurser för fisketillsynen i kustområden. Avsaknaden av tydligt ansvar leder enligt länsstyrelsens bedömning till låg effektivitet, dålig organisation och brist på långsiktighet i den operativa fisketillsynen.

Kompletterande uppgifter

Maximal hållbar avkastning

Definitionen av maximal hållbar avkastning är enligt artikel 4.1 i förordning (EU) nr 1380/2013 om den gemensamma fiskeripolitiken det i teorin högsta balanserade genomsnittliga uttag som fortlöpande kan tas ur ett fiskbestånd under rådande genomsnittliga miljöförhållanden utan att detta avsevärt påverkar fortplantningsprocessen. Enligt artikel 2.2. ska den gemensamma fiskeripolitiken tillämpa försiktighetsansatsen i fiskeriförvaltningen och säkerställa att nyttjandet av de levande marina biologiska resurserna sker på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning. I syfte att nå målet att successivt återställa och bevara populationer av fiskbestånd över biomassanivåer som kan ge maximal hållbar avkastning, ska nyttjandetakten för maximal hållbar avkastning, där så är möjligt, ha uppnåtts senast 2015 och, genom en successiv och stegvis anpassning, senast 2020 för alla arter. Av artikel 9.1 framgår att de fleråriga planerna ska antas med prioritet, baserat på vetenskaplig, teknisk och ekonomisk rådgivning, och ska innehålla bevarandeåtgärder för att återställa och bevara fiskbestånd över nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning i enlighet med artikel 2.2.

Europeiska unionen och dess medlemsstater anslöt sig till principen om maximalt hållbart uttag redan för 30 år sedan genom Förenta nationernas havsrättskonvention från 1982. Principen finns också med i Förenta nationernas fiskebeståndsavtal från 1995, i Johannesburgdeklarationen från 2002 och diskuterades även vid den tionde partskonferensen för konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010.

Regeringens övergripande målsättning är att förvaltningsåtgärder ska beslutas i linje med den reformerade gemensamma fiskeripolitikens mål och principer. När det gäller fiskemöjligheter anser regeringen att det är angeläget att nå målen om maximal hållbar avkastning, att reformens mål om landningsskyldighet möjliggörs och att den vetenskapliga rådgivningen ligger till grund för beslut.

Märkning av fisk

Enligt förordning (EU) nr 1379/2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter artikel 35.1 är följande information obligatorisk på fisk som saluförs inom EU och som tillhandahålls till konsumenter:

- artens handelsbeteckning och dess vetenskapliga namn
- produktionsmetod
- det område där produkten fångats eller odlats, och redskapskategori som använts för vildfångade arter
- om produkten är upptinad
- datum för minsta hållbarhet, när det är lämpligt.

Enligt artikel 39 i förordningen är det utöver de obligatoriska uppgifterna möjligt att komplettera konsumentinformationen med t.ex. uppgift om miljöinformation. Denna frivilliga märkningsinformation förutsätter dock att den obligatoriska informationen får tillräckligt med utrymme och att de frivilliga uppgifterna kan bekräftas.

Kommissionen presenterade i juli 2016 en rapport om ett EU-miljömärkningssystem för fiskeri- och vattenbruksprodukter (KOM(2016) 263). I rapporten analyseras möjligheterna att införa ett system för miljömärkning av fiskeri- och vattenbruksprodukter. Kommissionen föreslår tre alternativa vägar:

1. status quo
2. minimikrav på hållbarhetsargumenten fastställda på EU-nivå
3. inrättande av ett unionsomfattande miljömärke.

Vid ett expertgruppsmöte den 22 februari 2017 framförde kommissionen att man inte ansåg att det fanns något gehör för att gå vidare med förslaget om en gemensam miljömärkning på EU-nivå.

Enligt Näringsdepartementet hade ett alternativ till en gemensam miljömärkning på EU-nivå kunnat vara en kompletterande nationell lagstiftning. Jordbruksverket bedömer dock att det kan bli svårt att få kommissionens godkännande för detta. I kommissionens detaljerade utlåtande om Havs- och vattenmyndighetens förslag på föreskrift om spårbarhet fastslås att det inte är möjligt att införa ytterligare krav på information till konsument utöver vad som regleras i förordning (EU) nr 1379/2013, i synnerhet inte då informationen i fråga finns angiven i förteckningen över möjlig frivillig information.

Det finns en rad frivilliga miljömärkningar på marknaden. De vanligast förekommande miljömärkningarna för fiskeri- och vattenbruksprodukter i Sverige är Marine Stewardship Council (MSC), Krav och Aquaculture Stewardship Council (ASC). MSC är en internationell organisation som utformat standarder för uthålligt fiske samt för spårbarhet för fisk och skaldjur. Krav är en hållbarhetsmärkning för Sverige som omfattar jordbruksprodukter samt fiskeri- och vattenbruksprodukter. För Kravmärkt fisk som fångas i havet

gäller bl.a. att fisken ska komma från hållbara bestånd. ASC är ett certifierings- och märkningsprogram för vattenbruksprodukter som garanterar att produkterna är producerade på ett miljömässigt och socialt hållbart sätt. Enligt Jordbruksverket är det på den svenska marknaden i stort sett en förutsättning att produkten är miljömärkt för att kunna få marknadstillträde.

Fiskefria områden

Havs- och vattenmyndigheten kan med stöd av fiskerilagstiftningen innanför trälgränsen inrätta fredningsområden där fiske helt eller delvis är förbjudet. Ofta är sådana områden begränsade till vissa delar av året då behovet av skydd av fiskbestånden är motiverat. För närvarande finns enligt uppgift från Havs- och vattenmyndigheten ca 300–400 fredningsområden, bl.a. för att skydda lax och öring under lek och lekvandring. Det är t.ex. förbjudet att fiska torsk, lyrtorsk (bleka) och kolja den 1 januari–31 mars innanför trälgränsen i Skagerrak och Kattegatt, hälleflundra den 20 december–31 mars i Skagerrak och Kattegatt och sik den 1 november–15 december i kustvattenområdet inom Gotlands län. Det finns även områden där vissa redskap är helt förbjudna, exempelvis trål, snurrevad och snörpvad.

Enligt Havs- och vattenmyndigheten pågår ett löpande arbete tillsammans med länsstyrelserna för att identifiera viktiga områden för fiskens lek och lekvandring, och att stänga dessa under lämpliga perioder. Länsstyrelsen i Stockholms län ska under våren 2017 provfiska ett trettioalv fredningsområden som finns i skärgården och utvalda referensområden för att utvärdera om fredningsområden under lekperioder är det bästa sättet att skydda fiskbestånden. Havs- och vattenmyndigheten har bidragit med ca 8 miljoner kronor för detta projekt.

Enligt Näringsdepartementet finns det ett antal fiskeförbud och fiskebegränsningar reglerade i olika EU-förordningar med lite olika syften. Några av dessa är beslutade i förordningar som ses över årligen som t.ex. förordningen om fastställande av fiskemöjligheter, den s.k. TAC- och kvotförordningen. Några av dem finns i förordningar om tekniska regleringar medan några har beslutats genom regionalisering. Det finns även några nationella permanenta fiskefria områden som finns inom tre sjömil från kusten och som därmed inte behöver regleras i en EU-förordning. Det finns även ett område i Kattegatt där det råder permanent fiskeförbud som har beslutats genom en överenskommelse med Danmark. Danmark har velat öppna upp området sedan 2012 men det ligger fortfarande kvar då ingen överenskommelse kunnat nås. Överenskommelsen omfattar inte Tyskland som kan fiska i delar av området.

Områden som syftar till att skydda fisk behöver revideras med jämna mellanrum för att uppfylla syftet med regleringarna. Lekplatser och perioder ändras över tid, bestånd återhämtar sig och regleringarna behövs inte längre. Beroende på genom vilken lagstiftning de är reglerade kan ändringarna gå olika fort.

Havs- och vattenmyndigheten har i rapporten *Utvärdering av fiskefria områden* (rapport 2016:31) utvärderat fem fiskefria områden och analyserat både biologiska och samhällsekonomiska effekter av de fiskefria områdena. Myndigheten konstaterar att fiskefria områden kan vara en effektiv åtgärd för att stärka bestånd av fisk och kräftdjur om områdena är väl utformade. De menar samtidigt att fiskefria områden främst ska användas som komplement till annan reglering där visst fiske är tillåtet då goda resultat kan uppnås med mindre genomgripande åtgärder, t.ex. genom att använda skonsamma fiskeredskap eller temporära stängningar. Sammanfattningsvis menar Havs- och vattenmyndigheten att fiskefria områden kan vara bra för att skydda fisk men att det ofta inte är nödvändigt med ett totalt fiskeförbud. Fiskefria områden kan också vara bra för att skydda hela livsmiljön i ett område, men då räcker inte ett fiskeförbud enligt fiskelagen, utan det behövs även ett stöd från miljöbalken för att hindra annan mänsklig påverkan på dessa miljöer.

Havs- och vattenmyndigheten menar att man måste beakta möjligheten att inrätta fiskefria områden i arbetet med att utveckla en ekosystembaserad förvaltning och ett nätverk av skyddade områden som en del av en väl fungerande grön infrastruktur. De fiskefria områdena säkrar flera viktiga ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster med syfte att bidra till olika mål för havs- och vattenförvaltningen. Inom ramen för regeringsuppdraget om en ekosystembaserad fiskförvaltning ser myndigheten att förändringar av fiskerilagstiftningen kan behöva utredas vidare, med syfte att underlätta inrättande av fiskefria områden och andra fiskeregleringar av fiskevårds- och naturvårdsskäl eller som referensområden för förvaltning och forskning.

Fiskevårdsområden

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framgår att det svenska fritidsfisket och fisketurismen visar på en stor omsättning, och det är tydligt att fritidsfiske är en populär friluftaktivitet. Utmaningen i den nära framtiden är att genom strategin *Svenskt fritidsfiske och fisketurism 2020* noggrannare beräkna det samhällsekonomiska värdet av fritidsfisket och fisketurismen. Att möta den utmaningen har stor betydelse för möjligheten att beakta fritidsfiskets samhällsekonomiska värde vid förvaltning av våra fiskeresurser. Vidare finns utrymme för att utveckla och stärka den fisketuristiska besöksnäringen i Sverige. Trots det stora fritidsfiskeintresset saknas tillräcklig kunskap om fritidsfiske och fisketurism i dag, och en ökad kunskapsuppbyggnad är därför prioriterat i arbetet med strategin.

Av propositionen *En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet* (prop. 2016/17:104) framgår att fritidsfiskeverksamheten har utvecklingsmöjligheter vad gäller bättre samordning mellan berörda aktörer. Utmaningarna är bl.a. att via god fiskevård säkra tillgången på fisk för ett hållbart fritids- och sportfiske och att utveckla kringsservice som t.ex. boende och tillgänglighet.

Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram en strategi för svenskt fritidsfiske och fisketurism med följande vision för år 2020:

- Vi har ett fritidsfiske av minst samma omfattning som i dag med mycket god tillgänglighet såväl i stadsnära miljöer som på landsbygden.
- Fisketurismen har minst fördubblats och är en viktig del av svensk besöksnäring som skapar arbetstillfällen och betydande samhälls-ekonomiska värden.
- Hav, sjöar och vattendrag producerar ekosystemtjänster som tillgodoser fritidsfiskets och fisketurismens behov.
- Fritidsfisket och fisketurismen bedrivs långsiktigt hållbart med hänsyn till miljön och ekosystemen.

Strategin har ett antal strategiska mål, och på området fiskförvaltning och fiskevård är ambitionen att den nationella fiskförvaltningen och fiskevården ska bedrivas utifrån en ekosystembaserad långsiktig plan och syfta till att optimera fiskeresursens samhälls-ekonomiska värde inom ramen för ett långsiktigt hållbart nyttjande. Vid prioritering och finansiering av åtgärder inom fiskförvaltning och fiskevård ska stor hänsyn tas till fritidsfiskets och fisketurismens behov. Myndigheterna ska vara pådrivande, stödjande och samlade i fiskförvaltningen och fiskevården på såväl allmänt som enskilt vatten.

I Sverige är fisket på allmänt vatten fritt för allmänheten i den omfattning och med de redskap som fiskelagen medger. På enskilt vatten tillhör fiskerätten fastighetsägaren, men genom frifiskebestämmelser i fiskelagen ges allmänheten rätt att fiska på enskilt vatten i havet och i de stora sjöarna Vätern, Vättern, Mälaren, Hjälmaran och Storsjön i Jämtland i den omfattning och med de redskap som lagen tillåter. Ett sådant exempel är det fria handredskapsfisket.

På enskilt vatten kan fiskerättsägarna bestämma om regler som kompletterar och stärker de nationella föreskrifterna under förutsättning att de inte inskränker allmänhetens frifiskerättigheter på enskilt vatten i havet och i de fem stora sjöarna. Sammantaget kan sägas att Havs- och vattenmyndigheten har ansvaret för fiskförvaltningen i havet, utmed kusterna, i de fem stora sjöarna samt i tillrinnande vatten upp till först mötande definitiva vandringshinder, medan fiskerättsägarna har ansvaret för fiskförvaltningen i övriga sjöar och vattendrag.

När det gäller fiskevårdsområden kan fiskerättsägare bilda en fiskevårdsområdesförening, för att underlätta samordnad förvaltning av fisket och fiskevård på enskilt vatten med flera fiskerättsägare i samma vattenområde, enligt lagen (1981:533) om fiskevårdsområden. I dag finns drygt 2 000 fiskevårdsområdesföreningar i Sverige. Av dessa är det enligt Havs- och vattenmyndigheten ett femtiotal föreningar som finns längs kusten och i de fem stora sjöarna.

Enligt förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården kan bidrag lämnas till åtgärder som främjar fiskevården, främst i vatten där allmänheten har rätt att fiska. Sådana vatten är kusterna och de fem stora sjöarna eller tillrinnande vattendrag upp till första vandringshindret. I Sverige har allmänheten rätt att fiska med handredskap inom dessa områden, vilket också innebär ett särskilt ansvar för samhället att bidra till fiskevård och fisketillsyn. Detta är förordningen ett uttryck för. Av Havs- och vattenmyndighetens årsredovisning för 2016 framgår att fiskevården under senare år främst inriktats mot långsiktigt hållbara åtgärder, t.ex. återställande av lek- och uppväxtområden för fisk som skadats av timmerflotning eller annan fysisk påverkan och utrivning av dammar utan fastställd ägare.

Vidare redovisar myndigheten att havs- och vattenmiljöanslaget inom fiskevården framför allt används för bidrag till lokala fiskevårdsprojekt. Bidrag lämnas vanligtvis med 50 procent av den godkända kostnaden för åtgärden, men finns det särskilda skäl kan ett högre bidrag lämnas. Särskilda skäl kan vara åtgärder som främjar fiskevården i områden med fritt handredskapsfiske.

När det gäller havs- och fiskeriprogrammet har Jordbruksverket redovisat att det både inom fiskeriprogrammet och Leaderprojekt inom landsbygdsprogrammet under 2007–2013 satsades närmare 200 miljoner kronor på fiskevård. Inom landsbygdsprogrammet genomfördes 29 Leaderprojekt som fokuserade på utveckling av lokala fiskemöjligheter genom fiskevård, biologisk återställning av viktiga fiskhabitat samt utveckling av fiskevårdsområden genom framtagande och uppdatering av förvaltnings- och utvecklingsplaner. Inom fiskeriprogrammet var det 131 projekt med fokus på fiskevård och fiskförvaltning.

Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 består av stöd för att både utveckla ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske och vattenbruk i Sverige och genomföra en del av den integrerade havspolitik och olika EU-miljödirektiv. I nuvarande havs- och fiskeriprogram har hittills 19 projekt med fokus på fiskevård beviljats stöd på drygt 43 miljoner kronor. Det finns även ett stort antal inkomna projektansökningar, och projekten kommer att genomföras fram till 2023.

I proposition 1984/85:107 om ändring i lagen (1950:596) om rätten till fiske m.m. framgår att syftet med att utöka det fria handredskapsfiske 1985 var att ge allmänheten en ökad möjlighet till sportfiske, vilket sågs som en vidareutveckling av allemansrätten. I den mån fisketurismföretagare bedriver verksamhet i dessa vatten har de att följa det regelverk som gäller, t.ex. att inte bedriva trollingfiske där det inte är tillåtet. Enligt Fiskelagsutredningens delbetänkande Fiskevård i enskilt vatten – en översyn av lagen om fiskevårdsområden (SOU 2009:53) är ett allsidigt bedrivet fiske normalt den bästa fiskevården, och allmänhetens fiske är en del i en god fiskevård. Alltså kan även åtgärder som ger allmänheten tillträde till fiskevatten utgöra fiskevård.

Länsstyrelsernas fisketillsyn

Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna, Kustbevakningen och sjöpolisen arbetar, ofta i samverkan, med fisketillsyn utefter kusten, i havet och i de stora sjöarna (Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön). Vem som utför den operativa tillsynen ute i fält varierar.

Grunderna för fisketillsynen när det gäller fiskelagstiftningen utgår från fiskelagen (1993:787). Av 34 § framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utse fisketillsynsmän. Där framgår också vilka befogenheter en fisketillsynsman har och att polismyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för tillsynen. Av förordningen (1994:1716) om fiske, vattenbruk och fiskenäring (fiskeförordningen) framgår vem som kan utöva tillsyn när det gäller bestämmelser om fiske. Av 5 kap. 2 § framgår att det är länsstyrelserna som förordnar fisketillsynsmän. Närmare bestämmelser om förordnande av fisketillsynsmän framgår av Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 1985:3) om fisketillsynsmän.

En fisketillsynsman ska, med stöd av Fiskeriverkets föreskrifter om fisketillsynsmän, inom sitt tjänstgöringsområde övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske och fiskevård i fiskelagen, i författningar som har meddelats med stöd av fiskelagen och i EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Enligt Havs- och vattenmyndigheten (Länsstyrelsernas redovisning av insatser för fisketillsyn 2015, Havs- och vattenmyndigheten dnr 46-16) har länsstyrelserna genom att de ansvarar för fiskevården och den regionala fiskförvaltningen också ett ansvar för fisketillsyn. Bland annat arbetar man med att förordna fisketillsynsmän och medverka till utbildning av dessa. Man arbetar också med stöd och råd till fiskevårdsområden och tar ansvar för att samordna tillsynsinsatser regionalt, både tillsammans med andra myndigheter som Kustbevakningen och polisen och med fiskevårdsområdesföreningar.

Fisketillsynen som länsstyrelserna medverkar till bedrivs främst på allmänt vatten längs kusterna och i de stora sjöarna eller på enskilt vatten inom fredningsområden längs kusterna. Det vill säga i områden där fisket är fritt för var och en och reglerat genom Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter. Tillsynen genomförs antingen av anlitad personal på länsstyrelserna eller via bidrag till bl.a. fiskevårdsområden för deras fisketillsyn i sådana områden.

Av Havs- och vattenmyndighetens årsredovisning för 2016 framgår att den samlade bedömningen som avspeglas i länsstyrelsernas redovisning av fisketillsynen är att den behöver förstärkas och att länsstyrelsernas ansvar för fisketillsyn behöver förtydligas. Omfattningen av länsstyrelsernas redovisning har ökat över tid, vilket bedöms avspeglar en ambitionshöjning i den operativa tillsynen och det samverkansarbete som sker mellan länsstyrelserna, Kustbevakningen, polisen och Havs- och vattenmyndigheten.

Länsstyrelserna redovisade sin samlade syn på uppdraget för fisketillsyn till regeringen (dnr Jo2009/697/JFS) 2009 och framförde önskemål om ett förtydligande. Regeringen införde då ett tydligare återrapporteringskrav om

fisketillsynen i länsstyrelsernas regleringsbrev. Det pågår för närvarande inget ytterligare arbete med frågan.

Av regleringsbrevet för länsstyrelserna 2017 framgår att länsstyrelserna ska redovisa omfattningen av föregående års fisketillsyn i form av antal fisketillsynsmän för havet och de stora sjöarna respektive övrigt sötvattensområde samt antal informationsinsatser, tillsynsdagar, anmälningar av ootillåtet fiske och antal beslag av fisk, redskap, fiskefartyg eller andra föremål i havet och i de stora sjöarna. Uppdraget redovisades till Havs- och vattenmyndigheten den 1 februari 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det är av största vikt att Sverige driver på för att de beslut som fattas inom EU ska leda till en hållbar förvaltning av fiskeresurserna. Utskottet välkomnar att regeringen arbetar för att åtagandena i den reformerade gemensamma fiskeripolitiken ska få genomslag fullt ut, bl.a. vad gäller att fiskbestånden ska ha en storlek som är över nivån för maximal hållbar avkastning och att den vetenskapliga rådgivningen ska ligga till grund för beslut. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion 2016/17:2448 (SD) yrkande 6.

När det gäller märkning av fisk noterar utskottet att det i nuvarande EU-lagstiftning inte finns några krav att i konsumentinformationen ange artens beståndssituation men att det däremot finns en möjlighet att ge denna typ av information på produkten förutsatt att den är klar och otvetydig. Det finns en rad privata certifieringar på området. Vidare noterar utskottet att det enligt Jordbruksverket i stort sett är en förutsättning att produkten är miljömärkt för att kunna få marknadstillträde på den svenska marknaden. Därmed finner utskottet inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motion 2016/17:2552 (KD) yrkande 2. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller fiskefria områden noterar utskottet att Havs- och vattenmyndigheten med stöd av fiskerilagen kan inrätta fredningsområden där fiske är helt eller delvis förbjudet. Vidare konstaterar utskottet att det pågår ett löpande arbete på berörda myndigheter med att identifiera viktiga områden för fiskens lek och lekvandring och freda dessa från fiske under lämpliga perioder. Med hänsyn till att det är möjligt att inrätta fredningsområden och att berörda myndigheter arbetar löpande med detta anser utskottet att motion 2016/17:2552 (KD) yrkande 4 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller fiskevårdsområden och att utveckla fisketurism framhålls i livsmedelsstrategin att det finns utrymme att utveckla fritidsfiskeverksamheten men att en av utmaningarna är att via god fiskevård säkra tillgången på fisk för ett hållbart fiske. Utskottet noterar att Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram en strategi för svenskt fritidsfiske och fisketurism och att ambitionen är att den nationella fiskförvaltningen och fiskevården ska bedrivas utifrån en ekosystembaserad

långsiktig plan och syfta till att optimera fiskeresursens samhällsekonomiska värde inom ramen för ett långsiktigt hållbart nyttjande.

Utskottet vill framhålla att förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården är ett uttryck för att samhället har ett särskilt ansvar att bidra till fiskevård och fisketillsyn i de vatten där allmänheten har rätt att fiska med handredskap. Slutligen noterar utskottet att när det fria handredskapsfisket utökades 1985 sågs detta som en vidareutveckling av allemansrätten. I Fiskelagsutredningens delbetänkande framhölls att ett allsidigt bedrivet fiske normalt är den bästa fiskevården och att allmänhetens fiske är en del i en god fiskevård. Utskottet anser att förutsättningarna för fiskevård i svenska vatten är mycket goda. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motion 2016/17:2552 (KD) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller länsstyrelsernas fisketillsyn noterar utskottet att länsstyrelserna förordnar fisketillsynsmän och bedriver ett omfattande arbete inom området med bl.a. utbildningsinsatser, informationsspridning och ett aktivt genomförande av fisketillsyn. Vidare har regeringen förtydligt återrapporteringskravet om fisketillsynen i länsstyrelsernas regleringsbrev. Utskottet förutsätter att regeringen även fortsättningsvis följer utvecklingen på området och vid behov vidtar ytterligare åtgärder. Utskottet är inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2016/17:1989 (V) yrkande 6. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som har behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkandena 2014/15:MJU6 Fiskeripolitik och 2015/16:MJU17 Sanktionsavgifter för andra aktörer på fiskets område än yrkesfiskare m.m. Riksdagen avslog motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsyrkandena.

Reservationer

1. Globalt hållbart fiske, punkt 1 (C)

av Eskil Erlandsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 13 och

avslår motionerna

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10 och

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Levande hav och vatten är en av Centerpartiets viktigaste frågor. En fiskepolitik måste vara långsiktig samtidigt som den både bevarar och utvecklar fiskbestånden.

Globalt är överfiske ett stort problem, inte minst för fattiga människor i utvecklingsländer. Sverige bör därför aktivt driva på för hållbart fiske globalt, motverka utfiskning samt utöka skyddet av hotade marina arter.

2. Globalt hållbart fiske, punkt 1 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10 och

avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 13 och

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

En stor del av EU-flottans fiskefångster kommer från fiske i vatten utanför EU. Europeiska fiskeflottor kan med stöd av EU:s s.k. fiskepartnersavtal fiska i andra länders fiskezoner. Avtalen innebär att avtalsländerna överför fiskemöjligheter till EU mot ekonomisk ersättning. Den största delen av avtalen har slutits med utvecklingsländer.

Dessvärre har många av avtalsländerna fiskbestånd som redan är överfiskade, och utrymmet för utländska fartyg är således minimalt. Avtalsländerna är många gånger beroende av det småskaliga kustfisket som skapar sysselsättning och livsuppehälle för många av världens fattiga. Denna försörjningsmöjlighet riskerar att slås ut då EU:s fiskeflotta fiskar på redan hårt ansatta bestånd. I t.ex. Västafrika har mycket av det kustnära fisket helt slagits ut till stor del som en följd av EU:s fiske.

EU:s fiskepartnersavtal med tredjeländor bör därför omvandlas till utvecklingsprojekt inom hållbart fiske. EU bör hjälpa de länder där avtal finns i dag och stärka deras fiskförvaltning i stället för att stjälpa den. Detta ska ske genom både ekonomiskt stöd, ny teknik och kunskapsöverföring.

3. Globalt hållbart fiske, punkt 1 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 och avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 13 och

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Genom överenskommelser som förhandlats fram av EU kan fiskare från EU-länder fiska i icke-medlemsländers fiskevatten. Främst handlar detta om länder i västra Afrika. Tyvärr medför det industriella fisket i flera fall att fisket närmare kusten avsevärt försämras, vilket skadar eller helt uttraderar möjligheterna till ett lönsamt fiske för lokalbefolkningen.

Det är viktigt att EU:s fiske i andra länders vatten följer FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisations (FAO) uppförandekod, vilket bl.a. innebär att fisket ska ske på överskottsresurser och att befintliga subventioner av fjärrfiske

avskaffas. Hänsyn ska tas till den lokala befolkningens möjligheter att försörja sig på fiske.

4. Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken, punkt 2 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Det ligger i sakens natur att fisket måste regleras, vilket sker på EU-nivå. Samtidigt måste vi arbeta för rimliga förutsättningar för enskilda näringsidkare vid genomförandet av EU-lagstiftningen. Regelverket måste utformas på så sätt att svenska fiskare inte drabbas av konkurrensnackdelar gentemot konkurrenter i andra EU-länder runt Östersjön. Fiskekontrollen måste vara lika effektiv i alla EU-länderna. Det är inte ovanligt att regelverket i de olika östersjöländerna slår olika hårt mot de olika ländernas fiskare. Dagens fiskeripolitik inom EU gör att svenska fiskare blir särbehandlade och att fisket inte bedrivs på lika villkor inom de olika länderna.

Vidare måste regelverket för det s.k. pricksystemet som finns i Sverige, där prickarna dessutom stannar kvar på båten även om den säljs, vara likvärdigt.

5. Regelverket för yrkesfisket, punkt 3 (M, SD)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M), Jesper Skalberg Karlsson (M) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motionerna

2016/17:384 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S),
 2016/17:864 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,
 2016/17:1726 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 5,
 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11,
 2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 6 och 7 samt
 2016/17:3197 av Per-Ingvar Johnsson och Fredrik Christensson (båda C).

Ställningstagande

Den tidigare regeringen bedrev ett hårt arbete för att ändra eller avskaffa krångliga regler för företagen. För fiskeföretagen finns det dock fortfarande ett uppenbart behov av ett fortsatt förenklingsarbete. Det är också centralt att genomförandet av det nya regelverk som följer av reformeringen av den gemensamma fiskeripolitiken görs på ett klokt sätt. Till exempel kan landningsskyldighet nämnas. Den stävjar fusk i fisket, vilket är positivt. Dock kan en fiskare få vite för felaktig rapportering om det visar sig att fångsten innehåller stora mängder av någon annan art än den man gett sig ut för att fiska. Det är bra att utkast i och med landningsskyldigheten förbjudits men regelverket måste också vara praktiskt möjligt att efterleva. Myndigheternas förhållningssätt till reglerna för landningsskyldigheten bör ta hänsyn till det svenska fiskets konkurrenskraft, och därför är det rimligt att myndigheterna också ser till hur reglerna hanteras i andra EU-länder.

I detta sammanhang vill vi också understryka vikten av ett fortsatt arbete för att utveckla mer selektiva fiskemetoder. Vidare bör regelverken för att tillåta överlåtelse av fiskerätter göras mer tillåtande. Dessutom bör möjligheterna att tillåta större flexibilitet i tidsgränserna för fiskekvoter ingå som en del i förbättringsåtgärderna för fiskenäringen.

För fiskeföretagarna är behovet av åtgärder som ska leda till en enklare, tydligare och begripligare reglering viktigt utifrån bl.a. ett lönsamhetsperspektiv. Insatser bör därför initieras för att minska regelkrånglet för fisket.

6. Regelverket för yrkesfisket, punkt 3 (C)

av Eskil Erlandsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11
 och

avslår motionerna

2016/17:384 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S),

2016/17:864 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,
2016/17:1726 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 5,
2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 6 och 7,
2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 och
2016/17:3197 av Per-Ingvar Johnsson och Fredrik Christensson (båda C).

Ställningstagande

Sverige med sin stora tillgång på vatten har bra förutsättningar för att öka och utveckla det småskaliga fisket. Det är därför viktigt att regelförenklaringsarbetet för det kustnära fisket fortsätter.

7. Regelverket för yrkesfisket, punkt 3 (L)

av Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1726 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 5 och
avslår motionerna

2016/17:384 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S),

2016/17:864 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11,

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 6 och 7,

2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 och

2016/17:3197 av Per-Ingvar Johnsson och Fredrik Christensson (båda C).

Ställningstagande

Fisket måste bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt och hålla sig inom ramen för vetenskapliga bedömningar för ett långsiktigt hållbart fiske. Regelverket för yrkesfisket är till stor del styrt av EU:s gemensamma fiskeripolitik, men vi kan nationellt göra mycket för att anpassa regelverket så att det stöder ett långsiktigt miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart småskaligt kustnära yrkesfiske. Det är viktigt att goda exempel på bra samarbetsmodeller för dialog mellan fiskenäringen, politiker, forskare och myndigheter som finns i ett antal regioner tas till vara och utvecklas.

Yrkesfisket är en hårt reglerad verksamhet, och det är nödvändigt att regeringen och myndigheter effektivt driver regelförenklaringsarbetet inom sektorn. Det kustnära småskaliga yrkesfisket har stor betydelse för många orter längs Sveriges kuster.

8. Regelverket för yrkesfisket, punkt 3 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 6 och 7 samt avslår motionerna

2016/17:384 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S),

2016/17:864 av Lars Hjälmared (M) yrkande 2,

2016/17:1726 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 5,

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11,

2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 och

2016/17:3197 av Per-Ingvar Johnsson och Fredrik Christensson (båda C).

Ställningstagande

Det småskaliga fiskets villkor behöver stärkas i Sverige, bl.a. genom att EU:s fiskefond används så att det småskaliga fisket kan vidareutvecklas och genom att landsbygdsprogrammet och fiskeprogrammet samverkar för att utveckla förädlingen av produkter. En levande skärgård innebär att det måste göras en tydlig prioritering mellan olika intressenter när det gäller tillträde till begränsade fiskeresurser. Småskaliga yrkesfiskare som försörjer sig själva och sina familjer bör prioriteras framför fritidsfisket. Det är viktigt med regelverk som innebär rimliga arbetsvillkor för de småskaliga yrkesfiskarna.

Den svenska fiskerinäringen lyder inte endast under ett regelverk utan under många olika och ibland motstridiga regler. Det finns ett synnerligen detaljerat regelverk på EU-nivå som snart reglerar det mesta av fiskeripolitiken. Dessutom tillkommer nationell lagstiftning och ett antal myndighetsföreskrifter. Regelmassan upplevs som synnerligen betungande av näringen.

På jordbruksområdet hände mycket positivt under alliansregeringen när det gällde regelförenkling. Fiskerinäringen har dock inte upplevt att detta har skett på liknande sätt för fisket, varken på nationell nivå eller inom EU. Arbetet med regelförenklingar måste intensifieras även för fiskenäringen. Ett viktigt steg vore att mot bakgrund av den reformerade EU-politiken se över den svenska kontrollförfordningen som detaljreglerar fisket.

9. Överlåtande av fiskelicens, punkt 4 (C)

av Eskil Erlandsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 9.

Ställningstagande

Det småskaliga svenska skärgårdsfisket är i dag hotat. En del av problematiken handlar om svårigheter att få fiskelicens. Det är inte heller möjligt att ta över en fiskelicens vid ett generationsskifte. Centerpartiet vill ändra på detta så att fler kan ta över skärgårdsfisket och annat småskaligt fiske som funnits i flera generationsled.

10. Ökade kustkvoter, punkt 5 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna vill utreda möjligheterna att öka kustkvoterna som reserveras för fiskare som använder passiva redskap. Denna utveckling kan gå hand i hand med att större arealer skyddas från trålning. Dessutom måste den drivas parallellt med större möjligheter för fiskaren att freda sin verksamhet från säl.

11. Redskapsanvändning, punkt 7 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 5 och
avslår motionerna
2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 7 och 8 samt
2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Bottentrålning kan skada de marina ekosystemen. För att gynna bestånden bör trålning regleras hårdare än i dag i vissa områden. Regleringen kan gälla val av redskap och även vissa geografiska områden som bör skyddas under känsliga perioder. Sverigedemokraterna är anhängare av försiktiga förändringar samt av att man utreder vilka effekter dessa har innan man går vidare.

12. Redskapsanvändning, punkt 7 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 7 och 8 samt
avslår motionerna
2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 5 och
2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Bottentrålningen är ett stort hot mot känsliga och ofta relativt okända havsmiljöer och ekosystem. De flesta arter som lever i djuphaven har en långsam tillväxt- och reproduktionstakt, vilket gör att det tar mycket lång tid innan mängden fisk som tas upp kan ersättas. Extremt tunga redskap används som river upp skadliga stoftmoln och ödelägger livet på bottarna.

På Östersjöns bottnar finns i dag dumpade stridsmedel, och på många områden finns gifter och kemikalier lagrade i botten sedimenten som kan frigöras vid bottentrålning. Bottentrålning medverkar även till att fosfor frigörs

ur sedimenten, vilket bidrar till Östersjöns övergödning. Det enda välmående beståndet av torsk i svenska vatten återfinns i dag, enligt forskare på Havsmiljöinstitutet, i Öresund där det varit trålförbud sedan 1930-talet.

Bottentrålning bör förbjudas i alla svenska havsområden. Sverige bör även inom EU och globalt verka för ett förbud mot bottentrålning.

13. Redskapsanvändning, punkt 7 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och avslår motionerna

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 7 och 8 samt

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Förutom att anpassa de fångade fiskmängderna är det viktigt att redskapen anpassas till ett mer uthålligt och i längden lönsamt fiske, dvs. de minsta fiskarna bör inte fastna i näten. Det är också viktigt att fiskemetoderna tar hänsyn till havets ekosystem. Bottentrålning orsakar stora skador på bottarna genom att de tunga trålborden skapar djupa sår. Bottentrålning bör därför endast tillåtas efter en miljökonsekvensprövning för aktuellt område.

14. Fiske i marina skyddade områden, punkt 8 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

I enlighet med EU:s art- och habitatdirektiv ska Sverige säkerställa en gynnsam bevarandestatus för de arter och livsmiljöer som omfattas av direktivet. Ungefär 6 procent av Sveriges hav är i dag skyddade genom s.k. Natura 2000-områden. Hur fisket ska regleras i dessa områden är i vissa fall oklart. Fiske i marint skyddade områden bör ske genom tillståndsprövning i miljöbalken. Om gällande lagstiftning i miljöbalken är otydlig i fråga om huruvida fisket är tillståndspliktigt eller inte i dessa områden bör regeringen återkomma med lagförslag. Vidare bör regeringen ta initiativ till förhandlingar med andra EU-länder för framtagande av regleringar som förhindrar att de biologiska värdena försämras i Natura 2000-områden genom ohållbart fiske.

15. Totalförbud mot ålfiske, punkt 10 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Ålen är klassad som akut hotad i Sverige. Sedan 1950-talet har mer än 99 procent av beståndet av glasålar (ålyngel) vid Europas kuster försvunnit. Det är därför av allra största vikt att ålfisket regleras på ett kraftfullt sätt. I Sverige har ålförvaltningsplanen lett till ett förbud mot fritidsfiske på ål i havet och ett begränsat yrkesfiske, men det bedrivs fortfarande riktat fiske efter ål i svenska hav.

Utöver det legala fisket på ål i Sverige finns även illegalt fiske. Kustbevakningen i Sverige och Danmark beslagtog 2014 över 1 000 fällor, vilket lågt räknat motsvarade fångster på 100 000 kilo ål. Så länge det finns legalt fiske på ål försvåras även kontrollen av försäljning av illegal ål.

Internationella havsforskningsrådet (Ices) råder till att snarast införa totalt fiskestopp på ål. Sverige har ansvar för att bevara ålen, inte minst då de flesta köns mogna ålarna (blankålar) från Östersjöregionen vandrar ut längs vår kust, och bör vara ledande för att skydda arten i nödvändig utsträckning. Sverige bör införa ett totalförbud för allt riktat fiske på ål.

16. Vattenbruk, punkt 11 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 4 och avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12 och

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Moderaterna ser en stor potential för vattenbruket i Sverige. Ett hållbart vattenbruk kan bidra till att minska problem med miljö och utfiskning i våra hav och sjöar. Till exempel kan musselodling och fiskodling i slutna system nämnas. Blåmusslor livnär sig på att filtrera bort plankton och andra små partiklar ur vattnet och fyller på så sätt en viktig vattenrenande funktion. Fiskodlingar i slutna system bidrar med en fullgod fisk utan att förorena våra vatten.

Vi vill se över de regelverk som reglerar vattenbruk för att skapa bättre förutsättningar för ett ökat vattenbruk. Bland annat behöver strandskyddsreglerna göras mer tillåtande och tillståndsgivningen för vattenbruk utan miljöpåverkan göras mycket enklare.

17. Vattenbruk, punkt 11 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12 och

2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Uttaget av vildfångad fisk är av naturliga skäl begränsat. Sverige har emellertid mycket goda förutsättningar för matfiskproduktion, dvs. fiskodling, i synnerhet i de norra delarna av landet där de näringsfattiga regleringsmagasinen finns. Fiskodling i dessa vatten kan vara ett sätt att återskapa livskraftiga ekosystem eftersom fiskodlingen tillför näring till dessa vatten. Odlad fisk är även en resurseffektiv proteinkälla och hälsosam mat. Matfiskproduktion kan ge positiva regionalpolitiska effekter och varaktiga arbetstillfällen på landsbygden. Vidareförädling ger ytterligare både direkta och indirekta arbetstillfällen. Regeringens utredning Det växande vattenbrukslandet (SOU 2009:26) har tydligt belyst potentialen med ett växande vattenbruk.

Vidare vill Sverigedemokraterna utreda hur kostnaderna för näringsidkare i branschen kan sänkas. Lägre kostnader för näringsidkare skulle öka lönsamheten och bidra till förutsättningar för en varaktig och ekonomiskt bärkraftig industri. Till exempel är tillsynsavgifterna väsentligt högre än för annan verksamhet som kräver miljötillstånd. De stöd som kommer från havs- och fiskeriprogrammet bör på ett tydligt och effektivt sätt förbättra möjligheterna för både nyetablering och tillväxt i befintliga företag. Ytterligare en åtgärd som skulle underlätta för etablering av mindre fiskodlingar är uppstartslån via exempelvis Almi. Sverigedemokraterna vill underlätta för etablering av nya fiskodlingar samt förbättra förutsättningarna för befintliga odlingar att expandera.

18. Vattenbruk, punkt 11 (C)

av Eskil Erlandsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 12 och

avslår motionerna

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 8 och

2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Sverige har över 200 mil kust och nästan 100 000 sjöar. Denna unika resurs ger goda förutsättningar för ett växande vattenbruk runt om i landet, även när det gäller insjöfiske. Här finns plats för många fler entreprenörer och företag som producerar bra mat och skapar sysselsättning, särskilt på landsbygden. Det gäller därför att ta vara på utvecklingsmöjligheterna. För närvarande har det svenska vattenbruket en förhållandevis liten omfattning, men potentialen för tillväxt är stor. Centerpartiet vill därför utveckla och uppmuntra hållbara fiskodlingar och ett småskaligt kustnära fiskeföretagande.

Fisk och skaldjur är, om det fångats och producerats på ett långsiktigt hållbart sätt, ett miljö- och klimatvänligt alternativ. Detta förstärker behovet av en hållbar utveckling för både fisket och vattenbruket. Det är också viktigt att betona vattenbrukets positiva miljöeffekter.

Vattenbruket kan fram till 2020 utvecklas till en viktig grön näring på olika håll i landet. Detta särskilt om branschen diversifieras och anpassas till de lokala förutsättningarna. Ökad förädling av produkterna bidrar dessutom till förbättrad lönsamhet och ökad sysselsättning.

19. Maximal hållbar avkastning, punkt 12 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Inom fiskepolitiken förs en kontinuerlig diskussion om maximal hållbar avkastning. Det är en självklar utgångspunkt att fångsterna inte kan överstiga den nivå som tillåter maximal hållbar avkastning. En säkerhetsmarginal kan också försvaras, men frågan är hur stor denna marginal behöver vara. Är den alltför stor innebär det att vi har en resurs som inte tas till vara.

Sverigedemokraterna vill därför initiera en diskussion om hur stor avkastning våra fiskevatten kan ge, självklart i en anda av försiktighet och med bästa tillgängliga vetenskapliga underlag. Företrädare för yrkesfisket har en given plats i diskussionen.

20. Märkning av fisk, punkt 13 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

De gemensamma EU-reglerna om ursprungsmärkning på fisk ska efterlevas. Kraven på märkning bör dessutom kompletteras med ett krav på att ange fiskens hotbild i det område där den fiskats.

21. Fiskefria områden, punkt 14 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Genom att freda de viktigaste lekområdena gynnas yrkesfisket på sikt eftersom fiskbestånden återhämtar sig snabbare. Undersökningar från USA indikerar att reservat där allt fiske är förbjudet fungerar som områden där fiskbestånden kan återhämta sig ostört, vilket senare bidrar till större fångster utanför de skyddade områdena. Studierna indikerar också att flera små reservat kan vara mycket effektiva.

De för fisken viktigaste lekområdena bör därför stängas för allt fiske under hela lekperioderna. Det är viktigt att sådana reservat inrättas i samråd med fiskerinäringen och andra intressenter.

22. Fiskevårdsområden, punkt 15 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8.

Ställningstagande

Kommersiell fiskeriverksamhet med stöd av allemansrätten har blivit ett vanligare fenomen i områden med fritt handredskapsfiske. Detta skapar konflikter med enskilda vattenägare och minskar incitamenten till fiskevårdsåtgärder. Möjligheterna bör därför utredas att bilda fiskevårdsområden i sådana vatten där fritt handredskapsfiske nu råder för att utveckla fisketurism och annat småskaligt fiskeföretagande.

23. Länsstyrelsernas fisketillsyn, punkt 16 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

När Naturvårdsverket 2015 genomförde sin fördjupade utvärdering av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård identifierades ett antal hinder i strävan mot att nå miljökvalitetsmålet. Ett hinder som framkommit från experter på Havs- och vattenmyndigheten är brist på tydligt ansvar och resurser för fisketillsyn i kustområdena. Avsaknaden av tydligt ansvar leder enligt länsstyrelsens bedömning till låg effektivitet, dålig organisation och brist på långsiktighet i den operativa fisketillsynen.

Regeringen bör förtydliga länsstyrelsernas ansvar för fisketillsynen i kustzonen genom att ange detta i länsstyrelsernas instruktion samt se över finansieringen av fisketillsynen så att finansieringen blir mer långsiktig.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (M)

Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag hänvisar vi till de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i de aktuella kommittémotionerna men avstår från att ge uttryck för dem i en ny reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (SD)

Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag hänvisar vi till de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en ny reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (C)

Eskil Erlandsson (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag hänvisar vi till de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i de aktuella kommittémotionerna men avstår från att ge uttryck för dem i en ny reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (L)

Lars Tysklind (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag hänvisar vi till de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservation och i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en ny reservation.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (KD)

Lars-Axel Nordell (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag hänvisar vi till de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservation och i de aktuella kommittémotionerna men avstår från att ge uttryck för dem i en ny reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:346 av Anders Åkesson och Ola Johansson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dagens ålfisketillstånd ska övergå till att vara överförbara mellan personer och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:384 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör stärka det småskaliga kustnära fiskets villkor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:440 av Finn Bengtsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över fiskelagen så att vattenägare får rådighet över sina vatten i havskust- och skärgårdsområden så att fiskåterväxten och fiskevärden där förbättras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att låta kusterna och skärgården i Östergötlands och Kalmar län utgöra ett försöksområde där vattenägarna ges utökad rådighet över vattnet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:595 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kraftsamling för att rädda ålen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:864 av Lars Hjalmered (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaltningsplaner för fiske och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelförenkling och minskad administrativ börda på fiskeområdet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1151 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samma regler ska gälla för alla länder runt Östersjön gällande yrkesfisket efter lax och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1673 av Annelie Karlsson och Per-Arne Håkansson (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa ålens viktiga roll och värde i kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja ålens vandring vid kraftverken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen även i fortsättningen ska driva i EU att ålen ska skyddas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1726 av Lars Tysklind m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelverket för småskaligt kustnära yrkesfiske och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra överlåtande av fiskelicens vid generationsskifte och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livskraftiga bestånd säkerställs genom att Sverige agerar pådrivande i EU kring ramen för den gemensamma fiskeripolitiken och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelförenklaringsarbetet för det kustnära fisket ska fortsätta och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra och utveckla hållbara fiskodlingar och småskaligt kustnära fiskeföretagande och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör verka för ett hållbart globalt fiske och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör förtydliga länsstyrelsernas ansvar för fisketillsynen i kustzonen genom att ange detta i länsstyrelsernas instruktion samt se över finansieringen av fisketillsynen så att finansieringen blir mer långsiktig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bottenrålning bör förbjudas i alla svenska havsområden och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU och globalt bör verka för ett förbud mot bottentrålning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till förhandlingar med andra EU-länder för framtagande av regleringar som förhindrar att de biologiska värdena försämras i Natura 2000-områden genom ohållbart fiske och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU:s fiskeavtal med tredjeländer omvandlas till utvecklingsprojekt inom hållbart fiske och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett totalförbud för allt riktat fiske på ål och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2005 av Staffan Danielsson och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka forskning och rådgivning kring insjöfiske och vattenbruk samt samordna detta vatten- och miljöarbete med de nordiska länderna och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för marknadsekonomiska principer och långsiktigt hållbart nyttjande av fiskevatten verka för en livskraftig svensk fiskerinäring och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte missgynna svenska fiskare inom EU och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa reglerna för bottentrålning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att granska begreppet maximal hållbar avkastning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att öka kustkvoterna som reserveras för fiskare som använder passiva redskap och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för fiskodling i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra fiskutsättning och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra miljöförbättrande åtgärder för sportfisket och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för överlåtelse av ålfisketillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fortsatt reformering av EU:s fiskeripolitik och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera kraven på märkning med ett krav på att ange fiskens hotbild i det område där den fångats och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s fiske i andra länders vatten ska följa FAO:s uppförandekod och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de för fisken viktigaste lekområdena ska stängas för fiske under hela lekperioderna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bottentrålning endast bör tillåtas efter miljökonsekvensprövning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det småskaliga fisket och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera regelförenklingsarbetet inom fiskerinäringen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten bör utredas att, i syfte att utveckla fisketurism och annat småskaligt fiskeföretagande, bilda fiskevårdsområden i sådana vatten där fritt handredskapsfiske nu råder och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att överföra ålfisketillstånd mellan generationer och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2649 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta för ett livskraftigt fiskbestånd i Östersjön och Västerhavet och om att man utan oro ska kunna äta den fisk som fiskas här, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2843 av Runar Filper och Anders Forsberg (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minimimåttet för fångade flodkräftor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2897 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ålfiske och ålfiskeföretagares möjlighet att överlåta sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hitta vägar för att öka ålbeståndet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3021 av Per-Ingvar Johnsson och Eskil Erlandsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att rädda och öka ålen i svenska vatten samt om betydelsen av det yrkesmässiga ålfisket för ålens överlevnad och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3022 av Per-Ingvar Johnsson och Eskil Erlandsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillstånd att fiska ål ska få överlåtas på vissa villkor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3185 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att alla medlemsstater i EU ska respektera den gemensamma fiskeripolitiken och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att fleråriga förvaltningsplaner för fiske finns och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta arbetet med att förenkla regler och administrativa bördor för fisket och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av regler i syfte att underlätta för ett ökat vattenbruk och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3197 av Per-Ingvar Johnsson och Fredrik Christensson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av det regelverk som styr det yrkesmässiga kustfisket och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet under förslagspunkt 17

Motion	Motionärer	Yrkanden
17. Motioner som bereds förenklat		
2016/17:346	Anders Åkesson och Ola Johansson (båda C)	
2016/17:440	Finn Bengtsson (M)	1 och 2
2016/17:864	Lars Hjalmered (M)	1
2016/17:1956	Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C)	10
2016/17:2005	Staffan Danielsson och Anders Åkesson (båda C)	
2016/17:2448	Anders Forsberg m.fl. (SD)	1, 9, 10 och 12
2016/17:2552	Magnus Oscarsson m.fl. (KD)	1 och 9
2016/17:2649	Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD)	8
2016/17:2843	Runar Filper och Anders Forsberg (båda SD)	
2016/17:2897	Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)	1
2016/17:3022	Per-Ingvar Johnsson och Eskil Erlandsson (båda C)	
2016/17:3185	Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M)	1 och 2

BILAGA 3

Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2016/17:RFR7)

Förord

Våren 2009 beslutade riksdagen att införa ett system med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket, dvs. fiske av bl.a. sill och makrill. Syftet var att främja att fartysstrukturen i den svenska fiskeflottan medverkar till att bevara fiskeresurserna och till ett fiske som i övrigt är ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart.

I utskottens beredning av ärenden ingår enligt regeringsformen att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut. Miljö- och jordbruksutskottet beslutade vid sitt möte den 19 maj 2016 att följa upp och belysa konsekvenserna av systemet med individuella och överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska systemet.

Uppföljningen har genomförts av miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. I gruppen ingick Jan-Olof Larsson (S) fram till och med den 9 januari 2017. Underlagen har tagits fram av utvärderaren Christer Åström i samarbete med gruppens sekreterare, föredraganden Anna-Lena Kileus. Forskningssekreteraren Helene Limén har i samarbete med Riksdagsbiblioteket gjort en internationell utblick och en genomgång av forskningen inom området.

Stockholm i januari 2017

Jens Holm (V), ordförande

Sara Karlsson (S)

Lars Tysklind (L)

Runar Filper (SD)

Kristina Yngwe (C)

Gunilla Nordgren (M)

Lars-Axel Nordell (KD)

Emma Nohrén (MP)

Sammanfattning

Bakgrund

Våren 2009 beslutade riksdagen att införa ett system med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket, dvs. fiske av bl.a. sill och makrill. Bakgrunden var att lönsamheten i det pelagiska fisket minskade och att det bedömdes råda en överkapacitet inom denna del av fiskeflottan. Systemet med överlåtbara fiskerättigheter infördes i november 2009 och regleras genom lag. Enligt lagen är syftet att främja att fartygsstrukturen i den svenska fiskeflottan medverkar till att bevara fiskeresurserna och till ett fiske som i övrigt är ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart. Genom ett riksdagsbeslut hösten 2014 kan regeringen föreskriva att systemet även kan användas för annat fiske än det pelagiska.

I utskottens beredning av ärenden ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut. Riksdagens miljö- och jordbruksutskott beslutade i maj 2016 att göra en fördjupad uppföljning av riksdagsbeslutet om systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket. Syftet med uppföljningen har varit att ge utskottet ökad kunskap och ett fördjupat beslutsunderlag inför beredningen av ärenden om fiskefrågor. Uppföljningens resultat kan behandlas i ett betänkande våren 2017.

Överlåtelser av fiskerättigheter och fiskemöjligheter

Pelagiska fiskerättigheter kan överlåtas permanent och pelagiska fiskemöjligheter tillfälligt under året. Överlåtelserna ska godkännas av Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Överlåtelserna går via producentorganisationerna och kan endast ske mellan yrkesfiskare. Tillfälliga kvotbyten kan också göras med andra länders fartyg. De överlåtbara fiskerättigheterna utgör för närvarande 93 procent av Sveriges nationella kvot för pelagisk fisk. Resten är kustkvoter och regionalkvoten för Östersjön.

Uppföljningen visar att det hittills har gjorts många överlåtelser – 1 375 permanenta och 1 853 tillfälliga. Sedan systemets införande har 53 fiskare sålt samtliga sina pelagiska fiskerättigheter permanent. Uppgifter om fiskerättigheternas fördelning på olika fiskeföretag är offentliga, men uppgifter om vilka belopp som betalas för fiskerättigheterna behöver inte redovisas till HaV. Enligt vad som har framkommit kan man dock anta att det handlar om höga belopp. Flera myndighetsföreträdare och andra aktörer menar att det är svårt att hitta uppgifter om överlåtelserna, och systemet anses inte vara transparent.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Genomförandet av det pelagiska systemet har fungerat väl.

- Mycket tyder på att fiskerättigheter säljs till höga belopp, varför det är angeläget med ökad insyn och transparens i systemet. Det är viktigt med öppen, lättåtkomlig och tydlig information om överlåtelseerna och fiskerättigheternas fördelning. När det gäller priser på fiskerättigheter kan det finnas skäl att se över möjligheten till ökad transparens och öppenhet.

Konsekvenser för omstruktureringen av fiskeflottan

Systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket förväntades leda till en omstrukturering av fiskeflottan. Färre fartyg skulle använda fiskeresursen mer effektivt, och lönsamheten i kvarvarande fiskeföretag skulle förbättras. Bland de pelagiska yrkesfiskarna fanns en samstämmighet om att det nya systemet behövdes. De småskaliga kustnära yrkesfiskarna ville dock inte ingå.

Uppföljningen visar att antalet fartyg i den pelagiska flottan har halverats. Den totala motorstyrkan och det totala bruttotonnaget har minskat, medan fartygens genomsnittliga motorstyrka och bruttotonnage har ökat med 31 respektive 39 procent. I dag finns ca 40 fiskeföretag inom det pelagiska systemet. Lönsamheten i de kvarvarande företagen har förbättrats. Flera aktörer har betonat att systemet har inneburit en omstrukturering av fiskeflottan utan att offentliga bidrag har behövt betalas ut.

En del av de fiskare som har sålt sina fiskerättigheter har i stället gått in i kustfisket. Av de 53 yrkesfiskare som fram till 2014 hade sålt samtliga sina pelagiska fiskerättigheter var 29 fortfarande verksamma inom det svenska fisket som fiskelicensinnehavare.

Systemet uppges ha gett ett friare fiskemönster och förenklat planeringen för hela året. Samtidigt har det uppmärksammats att systemet har bidragit till en tydligare uppdelning mellan pelagiskt fiske av bl.a. sill och demersalt fiske av bl.a. torsk, vilket värderas på olika sätt av aktörerna. En del menar att strukturen inom fisket har blivit mer greppbar, medan andra menar att pelagiskt och demersalt fiske hänger ihop och att uppdelningen går på tvärs mot ekosystemtänkandet.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Systemet har lett till att det pelagiska fisket har blivit mer ekonomiskt hållbart, men det är oklart om fisket har blivit mer miljömässigt och socialt hållbart.
- Syftet med systemet har uppnåtts när det gäller minskad flotta och förbättrad lönsamhet i fiskeföretagen. Det är positivt att systemet har lett till förbättrad möjlighet att planera fisket och försäljningen av fångsten.
- Det är viktigt att följa utvecklingen när det gäller möjligheten för fiskare som har sålt sina fiskerättigheter att i stället gå in i kustfisket och se vilken betydelse detta får för kustfisket. Det kan t.ex. diskuteras om de som har sålt sina pelagiska fiskerättigheter ska ha möjlighet att gå in i andra fisken.

- Fisket har blivit mindre varierat och tydligare uppdelat på pelagiskt och demersalt fiske. Det är viktigt att uppmärksamma vilka effekter som uppdelningen på pelagiskt och demersalt fiske får på både miljömässig hållbarhet och yrkesfiskets möjligheter till en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling, inte minst det småskaliga fiskets möjligheter att alternera mellan olika typer av fisken och fiskemetoder.

Konsekvenser för det småskaliga kustnära fisket

Det pelagiska fisket är storskaligt, och utvecklingen går mot större fartyg. Flera aktörer menar att systemet har inneburit att de mellanstora pelagiska fartygen har försvunnit ut ur flottan, medan det småskaliga kustnära fisket inte har slagits ut.

Då systemet infördes avsattes en del av de pelagiska kvoterna till det småskaliga kustnära fisket. Det finns ca 300 kustfiskare som nyttjar de pelagiska kustkvoterna, vilka innebär att småskaliga fiskare får fiska på olika gemensamma kvoter som inte är fördelade på fartygsnivå. Flera aktörer menar att kustkvoterna är viktiga för det kustnära småskaliga fisket och att de har lett till nyetableringar. Samtidigt finns det aktörer som menar att detta innebär att det blir för många fiskebåtar för de begränsade kustkvoterna, vilket kan leda till att HaV tvingas besluta om fiskestopp.

I uppföljningen har flera synpunkter på kustkvoternas storlek framförts. Flera aktörer betonar att kustkvoterna är för lågt satta. Kustkvoternas andel låstes genom ett beslut 2010 i syfte att öka förutsägbarheten. Det har framförts olika synpunkter på frågan om huruvida kustkvoterna bör vara låsta eller mer flexibla. En del betonar att om kustkvoten t.ex. skulle höjas skulle det bli på bekostnad av de fiskare som har köpt individuella fiskerättigheter. Andra betonar kustfiskarnas behov av flexibilitet och möjlighet till utveckling.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Kustkvoterna är viktiga för det småskaliga kustnära fisket. Hur stora de olika kustkvoterna ska vara och huruvida de bör vara låsta eller mer flexibla bör analyseras vidare. Målet och syftet med kustkvoten bör klargöras, liksom hur den kan bidra till att utveckla ett småskaligt kustnära och lokalt fiske.
- Det är viktigt att fortsätta analysen av hur stor den småskaliga kustnära fiskeflottan kan vara utifrån målen om ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske.
- Det är viktigt att det finns kvar ett småskaligt kustnära fiske parallellt med det storskaliga fisket. Det småskaliga fisket kan bidra både till en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling i kustkommunerna och till en miljömässigt hållbar utveckling med en god förvaltning av de lokala fiskbestånden.

- Det är viktigt med ett lokalt fiske som ger dagliga lokala landningar av färsk fisk. Det småskaliga kustnära fiskets framtid är viktig och bör särskilt uppmärksammas i statens fortsatta insatser inom fiskeområdet. Det är viktigt att regelverket inte missgynnar det småskaliga kustnära fisket och att detta fiske får tillgång till kvoter.
- Det bör övervägas att inrätta en rådgivande kommitté för kustkvoterna.

Konsekvenser för regionerna

Fiskerinäringen har stor betydelse för många kustkommuner, både vad gäller t.ex. arbetstillfällena och kulturell identitet. Alla aktörer är ense om att det är viktigt med en levande kust och skärgård samtidigt som flera kustkommuner och länsstyrelser uttrycker en oro för den negativa utvecklingen inom fisket.

Uppföljningen visar att de pelagiska yrkesfiskarna med individuella fiskerättigheter numera finns främst runt Göteborg. De tio största pelagiska fiskefartygen kommer från Göteborg och har tillsammans ca 85 procent av fiskerättigheterna. Sammanlagt finns ca 95 procent av de pelagiska fiskerättigheterna hos fiskefartyg på västkusten, 4 procent på sydkusten och 1 procent på ostkusten. Som exempel kan nämnas att för sill har fartyg från Göteborg ca 95 procent av fiskerättigheterna i Skagerrak och Kattegatt, 54 procent i västra Östersjön och 90 procent i östra Östersjön.

En del av kvoterna för pelagiskt fiske ska användas för att tillgodose regionala fiskeintressen. För att motverka en fortsatt koncentration till västkusten har en regional kvot avsatts för fartyg som fiskar i Östersjön och landar sin fångst i Östersjöhamnar. För närvarande är det tolv fartyg i Östersjöregionen som har regional kvot, varav sju är mindre än 24 meter och fem är större än 24 meter. Flera aktörer på syd- och ostkusten har betonat den regionala kvotens betydelse.

I uppföljningen har det även uppmärksamats att det finns problem med miljögifter i bl.a. sill/strömming från Östersjön, vilket innebär att Livsmedelsverket har särskilda kostråd för fet fisk från Östersjön och att denna fisk inte får exporteras till andra EU-länder än Finland. En annan fråga som har tagits upp handlar om att bl.a. handeln med fiskerättigheter har inneburit att övergivna fiskebåtar lämnas kvar i hamnar på västkusten.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Fiskerinäringen är viktig för att behålla och utveckla en levande kust och skärgård. Det handlar inte minst om arbetstillfällena inom fiskerinäringen, turismen och andra kringnäringar, men också om kustsamhällets kulturella identitet.
- Det pelagiska systemet med överlåtbara fiskerättigheter har medfört ökad framtidstro inom det storskaliga pelagiska fisket men samma framtidstro finns inte inom det småskaliga kustnära fisket. Det är nödvändigt att vidta åtgärder för att öka framtidstron även inom denna del av fiskerinäringen.

Det är därför viktigt med fortsatta insatser för att utveckla även det lokala fisket i en ekonomiskt och socialt hållbar riktning. Det är viktigt att utgå från det fiske som finns kvar och utveckla det. Detta bör vara ett mål för det fortsatta arbetet inom det fiskeripolitiska området.

- Den regionala kvoten har betydelse för Östersjöfisket. Det är viktigt att det finns ett levande Östersjöfiske, varför regeringen och HaV bör fortsätta att följa utvecklingen och frågan om fiskets koncentration till västkusten. Målet bör vara att det finns ett långsiktigt hållbart fiske med lokal förankring runt våra kuster.
- Det finns problem med miljögifter i bl.a. sill/strömning från Östersjön, och därför är det angeläget att fortsätta följa utvecklingen noga.
- Gruppen ser fram emot förslag från regeringen när det gäller frågan om övergivna båtar i hamnar på västkusten.

Konsekvenser för ägarstrukturen

För att motverka en alltför stor ägarkoncentration får en fiskare ha fiskerättigheter för högst två fartyg, och dessa rättigheter får motsvara högst 10 procent av den del av fiskekvoten som görs tillgänglig för överlåtbara fiskerättigheter. Flera aktörer har framfört att det är positivt med en övre gräns för att undvika en alltför stor ägarkoncentration och att vissa aktörer dominerar. Uppföljningen visar att det pelagiska systemet kan sägas ha lett till en ökad ägarkoncentration, vilket flertalet aktörer menar också var meningen. Inget fartyg har dock över 10 procent av fiskerättigheterna – de tio största båtarnas andel varierar mellan 6,4 och 9,8 procent.

Inför införandet av systemet fanns en oro för att utländska ägare skulle ta över. Utformningen av regelverket har dock lett till att det inte finns några utländska ägare av fiskerättigheter i Sverige.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Det pelagiska systemet med överlåtbara fiskerättigheter har medfört en ägarkoncentration inom fiskeflottan.
- Det är bra att det finns en övre gräns för ägandet för att undvika att några fiskeföretag blir alltför dominerande.

Konsekvenser för landningsmönster och beredningsindustri

Fisket och beredningsindustrin är beroende av varandra. De pelagiska fiskeföretagen har ofta överenskommelser med beredningsindustrin och levererar direkt dit. Det pelagiska systemet med överlåtbara fiskerättigheter har förändrat det sätt som leveranserna görs på och underlättat planeringen för både fisket och beredningsindustrin. Landningsmönstret har dock inte

påverkats nämnvärt. Landningar av fångsten sker i stort sett till samma hamnar som tidigare. Val av landningsplats och beredningsindustri påverkas av bl.a. priser. Mätt i landad vikt landas 50 procent av fångsten i utlandet och 23 procent på ostkusten. Om man i stället ser till värdet av landningarna är detta störst på västkusten i och med att 47 procent av det totala värdet landas där. Det har framförts att det sedan tidigare har funnits en trend vad gäller minskad spridning av landningarna till olika hamnar och att den trenden har fortsatt.

I uppföljningen har flera aktörer betonat att lokal fiskberedning är beroende av lokal landning. Allt större pelagiska fartyg med allt större laster medför dock problem för små hamnar och småskaliga beredningsindustrier att ta emot och hantera fartygens stora leveranser.

Beredningsindustrin kan ha svårt att få tag på svenskfångad fisk. En stor andel av fångsten används i dag till foder – år 2015 drygt 50 procent av fångsten, vilket motsvarade ca 20 procent av det totala värdet. Konsumenternas efterfrågan på pelagisk fisk uppfattas av flera aktörer vara begränsad, varför flera menar att marknaden för t.ex. lokalt fångad fisk behöver utvecklas. Man kan konstatera att banden mellan fisket och beredningsindustrin i flera fall har stärkts under senare år.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Det pelagiska systemet har underlättat planeringen för både fisket och beredningsindustrin.
- Systemet har inte löst de problem som finns vad gäller tillgången till lokalt fångad fisk. Det är viktigt att fisk landas på olika håll i Sverige och att den lokala beredningsindustrins behov av lokalt fångad fisk kan tillgodoses. Detta är en fråga som bör beaktas i det fortsatta arbetet.
- Det vore positivt om lokal beredningsindustri och marknaden för lokalt fångad fisk skulle kunna utvecklas på flera håll längs Sveriges kuster. Samtidigt är det viktigt att beakta de problem som finns när det gäller t.ex. torskbestånden och problem med miljögifter i sill/strömning från Östersjön.
- Frågor om landning, mottagning och beredning av fisk bör uppmärksammas mer i myndigheternas arbete med fiskeripolitiska frågor.

Nyrekrytering och generationsväxling

Medelåldern bland yrkesfiskarna är hög, och det har varit svårt med återväxten. Uppföljningen visar att införandet av det pelagiska systemet med överlåtbara fiskerättigheter har gjort det mycket svårt för nya unga fiskare utan tidigare anknytning till fisket att komma in i det pelagiska fisket. Etableringskostnaderna har blivit mycket höga, inte minst vad gäller att köpa fiskerättigheter. Samtidigt har systemet underlättat generationsväxlingar inom fiskeföretag genom att fiskerättigheter kan överlåtas och har tilldelats ett värde. Den förbättrade lönsamheten har också gjort det enklare att rekrytera

ungdomar till fartygsbesättningarna. Det finns en framtidstro inom branschen, och arbetsmiljön ombord på de nya fartygen uppges ha blivit bättre.

En möjlighet att etablera sig inom det pelagiska fisket är kustkvoterna, vilka har underlättat nyetablering av kustnära fiskare. Samtidigt har ett flertal problem för dem som vill etablera sig uppmärksammats i uppföljningen, bl.a. att det kan vara svårt att uppfylla EU-kravet på att först föra ut fiskekapacitet ur flottan innan man kan få fiskelicens. Det är även dyrt att ta över de tillstånd som behövs och att köpa en fiskebåt. Det kan vidare vara svårt att få lån för detta.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Systemet har gjort det svårare för nya fiskare utan tidigare anknytning till fisket att komma in i det pelagiska fisket, samtidigt som det underlättar generationsväxlingar inom befintliga fiskeföretag och rekrytering av ungdomar till fartygsbesättningarna.
- Fisket är väsentligt för att behålla och skapa arbete på landsbygden längs kusterna. Det är viktigt att följa den fortsatta utvecklingen och arbeta för förbättrade möjligheter för ungdomar från olika delar av landet att komma in i fisket.
- De pelagiska kustkvoterna är viktiga. Ofta är kustfisket den enda möjligheten att starta eget företag som pelagisk fiskare.
- Det bör studeras närmare vilka problem och kostnader som är förenade med att börja som fiskare och hur dessa problem kan hanteras.
- Regeringen bör ge den ansvariga myndigheten ett tydligare uppdrag att styra kustkvoten så att nya unga fiskare premieras.

Förvaltning av fiskbestånd

En tanke med systemet med överlåtbara fiskerättigheter var att antalet företag skulle bli färre och mer lönsamma och att lockelsen att överskrida gällande regelverk därmed skulle minska. En genomgång av forskningen inom området visar att system med individuella överlåtbara kvoter inte i sig kan lösa alla negativa effekter som fisket kan orsaka ekosystemen. Forskningen visar dock att fördelarna med sådana system överväger nackdelarna. Dessutom kan sådana system i kombination med beaktande av socio-ekologiska aspekter minska de negativa effekterna och samtidigt behålla de ekonomiska fördelarna.

I uppföljningen har det lyfts fram att det är oklart vilken påverkan som överlåtbara fiskerättigheter har på det marina ekosystemet. Alla aktörer betonar vikten av en hållbar förvaltning av fiskbestånden. Bland annat producentorganisationerna har framfört att systemet har lett till ett bättre och mer ansvarsfullt fiske. Risken att fiska över kvoten har minskat, och flera aktörer har pekat på att det tidigare ransonsystemet ledde till resursslöseri. Samtidigt kan det konstateras att det totala uttaget av fisk inte har förändrats

eftersom kvoterna styr detta, och nyttjandet av kvoterna har inte förändrats. Det pelagiska systemet innebär att kvotuttaget kan maximeras, och systemet är flexibelt i förhållande till ny information om beståndssituationen.

Uppföljningen visar vidare att det finns exempel på ökat samarbete mellan fiskare och forskare, samtidigt som avståndet mellan dem också är långt i flera fall. En fråga som har tagits upp är landningsskyldigheten och vilka konsekvenser som den får för t.ex. behovet av tillfälliga överlåtelser under året, eftersom några kvoter är små för fisk som riskerar att komma med som bifångst. I uppföljningen har även frågan om det storskaliga respektive småskaliga fiskets konsekvenser för en miljömässigt hållbar utveckling och en god förvaltning av fiskbestånden tagits upp.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- En miljömässigt hållbar förvaltning av fiskbestånden är viktig.
- Det är oklart vilken påverkan överlåtbara fiskerättigheter har på det marina ekosystemet. Det är positivt att fisk tas upp i långsammare och mer planerad takt och att utkastet har minskat, men det är inte tydligt att minskningen av antalet fiskeföretag faktiskt också har minskat trycket på fiskeresurserna. Det totala uttaget av fisk enligt kvoterna har inte förändrats.
- Det är viktigt med dialog mellan olika intressenter. Det finns en stor samstämmighet kring synen på att det behövs en hållbar förvaltning av fiskbestånden. Det görs också försök till ökat samarbete mellan fiskare och forskare. Det är viktigt att i förvaltningen ta till vara både forskares och fiskares kunskap och erfarenhet.

Övervakning och kontroll

Efterlevnaden av fiskepolitikens bestämmelser ska säkerställas genom fiskerikontrollen, vilken omfattar dels HaV:s landningskontroll och administrativa kontroll, dels Kustbevakningens fiskerikontroll till sjöss. I uppföljningen har det framkommit att fiskerikontrollen inte direkt har påverkats av införandet av systemet med överlåtbara fiskerättigheter. Kontrollen kan dock sägas ha underlättats genom att antalet fiskefartyg har minskat.

Fiskenäringen menar att fiskerikontrollen är detaljrik. Enskilda fiskare kan uppleva att kontrollen är jobbig, men producentorganisationerna menar att kontrollen fungerar bra. Uppföljningen visar att HaV och Kustbevakningen upptäcker olika fel, bl.a. vad gäller fångstens fördelning på olika pelagiska arter. År 2015 resulterade drygt var tionde landningskontroll i en anmärkning, och i vissa fall måste yrkesfiskarna betala sanktionsavgifter.

Uppföljningen visar att landningsskyldigheten innebär nya utmaningar för fiskerikontrollen. Kontrollen är viktig för att skydda de marina ekosystemen.

I uppföljningen har olika aktörer uppmärksammat frågan om kontrollen är lika noggrann i andra länder.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Kontrollen är en del i de statliga insatserna för ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske. Kontrollen är viktig för att skydda de marina ekosystemen och för att se till att alla företag följer reglerna och därigenom har möjlighet att konkurrera på samma villkor.
- Det är angeläget att Sverige arbetar vidare för att kontroller och övervakningsåtgärder inom EU följer en gemensam standard.
- För att yrkesfiskarna ska ha både förtroende för kontrollen och förståelse för dess syfte är det viktigt att fiskerikontrollen fungerar och genomförs på ett så bra sätt som möjligt.
- I det fortsatta arbetet är det viktigt att utveckla kontrollen så att olagligt utkast av fisk förhindras. Ett sätt kan vara att inleda en försöksverksamhet med kamerakontroll. Det är viktigt att landningsskyldigheten kan säkerställas och att riksdagen får information från regeringen om vilka resultat som förstärkningen av fiskerikontrollen har gett.

Regelförenkling och administrativ börda

I uppföljningen har ett flertal aktörer redovisat sin syn på yrkesfiskarnas administrativa börda och arbetet med regelförenkling. Uppföljningen visar att det pelagiska systemet i sig inte upplevs vara administrativt betungande. Däremot finns det i övrigt inom fisket mycket komplicerade regelverk som upplevs ge en stor administrativ börda. Flera aktörer har framfört att det är nödvändigt med fortsatt arbete för att minska den administrativa bördan inom fisket.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Det är viktigt att fortsätta driva på arbetet för ett enkelt och tydligt regelverk som utgår från målen.
- Det är viktigt att minska fiskeföretagens administrativa kostnader utan att syftet med regelverket äventyras.

Överlåtbara fiskerättigheter i framtiden

Riksdagsbeslutet 2009 innebär att de överlåtbara fiskerättigheterna i det pelagiska fisket har en giltighetstid på tio år. Lagen om överlåtbara fiskerättigheter är inte tidsbegränsad. Näringsdepartementet hade i september 2016 ett samråd med bl.a. yrkesfisket om systemet med överlåtbara fiskerättigheter. Uppföljningen visar att alla aktörer utgår från att det pelagiska systemet med överlåtbara fiskerättigheter kommer att fortsätta.

Riksdagsbeslutet 2014 innebär att regeringen har rätt att utvidga systemet med överlåtbara fiskerättigheter till andra fisken än det pelagiska. Flera aktörer har tagit upp frågan om det behövs överlåtbara fiskerättigheter även i annat fiske än det pelagiska. Som skäl till detta har bl.a. landningsskyldigheten förts fram. Samtidigt visar uppföljningen att det finns en oro för överlåtbara fiskerättigheter i det demersala fisket, dvs. fisket av bl.a. torsk, och det har framförts att man inte löser något problem genom att införa överlåtbarhet i t.ex. torskfisket. Flera har pekat på behovet av att ett sådant system tar hänsyn till det småskaliga kustnära fisket. HaV uppger att man för närvarande arbetar med att ta fram ett system med överlåtbara fiskerättigheter på årsbasis för vissa arter inom det demersala fisket.

Fisk är en gemensam resurs. Det finns forskning som från ett ekonomiskt perspektiv har riktat kritik mot förvaltningssystem som bygger på individuella och överlåtbara fiskerättigheter, bl.a. för att utkomsten av fisket inte kommer allmänheten till godo. I uppföljningen har från flera håll framförts att det är otydligt vad staten vill uppnå med de fiskepolitiska insatserna. Bland annat har betydelsen av en gemensam målbild lyfts fram. Flera har betonat att det är bra att det pelagiska systemet följs upp och utvärderas.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Det är viktigt att det blir tydligt vad som gäller för de överlåtbara rättigheterna efter 2019. Gruppen anser att det vore önskvärt att tydliggöra detta i god tid innan giltighetstiden närmar sig sitt slut, exempelvis genom att tillsätta en arbetsgrupp där politiker från de olika riksdagspartierna deltar för att ta fram förslag till vad som bör hända efter 2019. På så sätt får regeringen ett underlag för att ta ställning och lämna besked.
- Det finns en oro för att överlåtbara fiskerättigheter i det demersala fisket ska leda till att fiskerättigheter flyttas från småskaligt fiske till storskaligt fiske. Det är viktigt att ett förändrat system tar hänsyn till de marina ekosystemen och till det småskaliga kustnära fisket, t.ex. om det är möjligt att låsa fiskeresursen till olika regioner och storleksklasser inom fiskeflottan.
- Det är viktigt att målen för statens fiskepolitiska insatser blir tydliga och att inriktningen för vad staten vill uppnå blir klar, liksom att det blir tydligt vad detta ska innebära för de olika myndigheternas fiskepolitiska insatser i praktiken. En utgångspunkt för fortsatt arbete bör vara bl.a. de iakttagelser och bedömningar som görs i denna uppföljning.
- Det är viktigt att ta vara på bl.a. de lokala och regionala erfarenheter som görs i förvaltningen och att arbetet och insatserna utvecklas utifrån gjorda erfarenheter. Statens insatser måste bidra till att fisket blir ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart.

Internationell utblick

Fiskeflottans storlek har varit ett problem i hela EU. Individuella överlåtbara fiskerättigheter finns i flera länder, bl.a. Danmark, Island och Norge, men utformningen av systemen varierar mellan länderna. I Danmark har systemet fokuserat på hög flexibilitet för yrkesfiskarna. Vissa kvoter har avsatts för kustfiskare med mindre båtar. Systemet har resulterat i färre fartyg. På Island har ett system med fiskerättigheter funnits en längre tid. Systemet har varit föremål för omfattande debatt, inte minst på grund av de problem som har uppstått i mindre fiskesamhällen. Även i Norge har system med fiskerättigheter funnits under en längre tid. Utvecklingen av kvotssystemet uppges ha gått i långsam takt, men systemet har efter olika förändringar bibehållits. Kvoter kan endast överföras inom ett begränsat geografiskt område och till en begränsad typ av fartyg. Den norska fiskeflottan har reducerats och kvoterna har koncentrerats till färre båtar.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Det är angeläget att ta vara på och lära av de erfarenheter som har gjorts i olika länder. Särskilt insatser för det småskaliga fisket bör studeras närmare, inte minst hur kustkvoter hanteras och hur möjligheten att överföra fiskerättigheter kan regleras.

Regeringens återrapportering till riksdagen

Regeringen ska enligt budgetlagen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. Regeringen har i sina årliga resultatredovisningar lämnat viss information om det pelagiska systemet med överlåtbara fiskerättigheter.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen lyfter i sina bedömningar fram bl.a. följande:

- Statliga insatser inom fiskeområdet ska följas upp och utvärderas och regeringen ska lämna årliga redovisningar till riksdagen av de resultat som har uppnåtts i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.
- Regeringens resultatredovisning inom fiskeområdet bör fortsätta att utvecklas i syfte att ge riksdagen ett bättre beslutsunderlag.
- Det är viktigt att riksdagen fortsätter att följa utvecklingen när det gäller dels överlåtbara fiskerättigheter, dels vilka resultat som mer allmänt uppnås genom de statliga fiskepolitiska insatserna.
- Gruppen ser fram emot att regeringen i t.ex. resultatredovisningar i kommande budgetpropositioner redovisar de åtgärder som har vidtagits med anledning av vad som har framkommit i denna uppföljning.